

JURISTEN

NR 6 / 2023

WWW.JURISTEN.NO

Tema **Jussåret**

Jurister om hva som preget året som gikk

Kunstig intelligens // Påtalehverdag // Jobb og karriere

Menneskerettigheter // Rettshjelp // Domstolsreformen

JUS Abonnement

Vi gir deg tilgang til markedets største portefølje av juridiske kurs.

Din etterutdanning og
kompetanseutvikling er alltid tilgjengelig.
Med «Min JUS» har du full oversikt og
timekontroll.

Juristenes
Utdanningscenter

Innhold 6|23

Foto: Kvaale

6 Høyesterett

Justitiarius Toril Marie Øie har åpnet Høyesterett for et større publikum .

10 Rettshjelp

Advokat Jon Wessel-Aas gir honnør til kolleger som yter rettshjelp til mennesker i krise.

12 NIM

Adele Matheson Mestad tror menneskerettighetene vil endres av teknologisk utvikling.

20 Interessesmotsetninger

Benedicte Gram-Knutsen tror vi vil få flere interessekonflikter der menneskerettigheter og behovet for energi kommer i konflikt.

24 Teknologisk utvikling

Dag Josef Foss i Justify mener juristene bør ta et større ansvar for å forenkle regelverk og fjerne unødvendig kompleksitet.

30 Riksadvokaten

Jørn Sigurd Maurud ser tilbake på året som er gått fra sine nye lokaler på Grev Wedels plass.

43 Kunstig intelligens

Joachim Edin er digital programleder og prosjektleder for BAHRs KI-initiativ.

50 Lovjubileum

Jørn Øyrehagen Sunde har skrevet bok om kong Magnus Lagabøter.

52 Pasientskadeordningen

Advokat Janne Larsen hjelper klienter som har blitt feilbehandlet i helsevesenet.

Medlems-
fordeler på
pensjon

Foto: iStock.com/bernie_photo

Derfor bør du ha pensjonen din i Handelsbanken

Du får personlig rådgivning og hjelp til å sette opp en plan for pensjonen din. Medlemsfordelene gir deg også konkurransedyktige betingelser. Med fritt fondsvalg eller pensjonsprofiler, kan du ta kontroll over sparingen din.

Hvorfor bør du ha pensjonen din i Handelsbanken?

- ✓ Svært gunstige betingelser. Lavere forvaltningskostnader.
- ✓ Bærekraftig forvaltning med historisk god avkastning.
- ✓ Personlig rådgivning.
- ✓ Pensjonsprofiler eller fritt fondsvalg.

Se alle fordelene på handelsbanken.no/jf/pensjon

JURIST
FORBUNDET

Juristblikk tilbake – og fremover

I denne utgaven møter du en rekke jurister som snakker om året som snart har gått og året som ligger foran oss. Hva som har preget deres felt i 2023 og hva de tror vil prege 2024. Det er vanskelig å si noe sikkert om neste år, men mange tror naturlig nok at teknologisk utvikling og kunstig intelligens vil påvirke jussen og juristers arbeidshverdag enda sterkere. Karnov-undersøkelsen «Fremtidens jurist», som du kan lese mer om lenger ut i bladet, konkluderer med at teknologiske innretninger beregnet på bransjen «blir stadig med attraktive, og at jurister senker guarden».

96 prosent av juristene i de skandinaviske landene mener det er viktig for dem å både forstå og kunne bruke nye digitale verktøy og over 70 prosent ser frem til en enda mer digitalisert fremtid. Likevel svarer nesten halvparten at de engster seg for at de ikke har nødvendige ferdigheter for å få fullt utbytte av legal-tech-produkter. Utviklingen byr med andre ord på både muligheter og utfordringer. Og det er ikke slik at de nyutdannede er komfortable med alt som ser ut til å være på vei: Blant jurister mellom 23 og 29 år, svarer 45 prosent i undersøkelsen at de mangler riktig kompetanse på dette feltet.

Men som Juristforbundets Ander Schrøder Amundsen sier i denne utgaven – lov skal fortsatt bygge landet, også etter inntog av kunstig intelligens. Det er et viktig perspektiv med historisk sus og neste år skal 750-års-

jubileet for Magnus Lagabøters landslov feires som et nasjonalt jubileum, med en rekke markeringer rundt om i landet. Professor Jørn Øyrehagen Sunde, som har skrevet bok om Magnus Lagabøters liv, møter du lenger ut i bladet. Øyrehagen Sunde kaller kong Magnus en lovgivningslegende – som med sin lovgivning bygde den norske staten og skapte varige forestillinger i norsk rettskultur.

Og apropos uoversiktlig teknologisk utvikling og internasjonalisering; Øyrehagen Sunde peker på at Landslova ble laget i en tid der det gamle samfunnet, og dermed den gamle retten, mistet sin relevans og et nytt samfunn med ny rettslig regulering måtte bygges. Det gjorde kong Magnus gjennom å koble sammen store allmenne europeiske ideer med egne og mer allmenne norske erfaringer, sier han. Professoren mener arven fra Landsloven sterk har bidratt til den tilliten vi har hatt til lover, og ønsker å bidra til en «bevissthet som gjør at dette, som er noe av det beste ved Norge, ikke forsvinner hen i historiens mørke, men lyser vei inn i fremtiden». God lesning, god jul og et godt nytt år!

Ole-Martin Gangnes
redaktør

Redaktør
Ole-Martin Gangnes
omg@juristen.no

Annonseansvarlig
Randi Huth Rogne – Storybold
randi@storybold.no
Tlf.: +47 995 20 500

Journalist
Tore Letvik
tl@juristen.no

Design / layout
Inge Martinsen – Aksell AS
inge.martinsen@aksell.no

Journalist
Tuva Bønke Grønning
tbg@juristen.no

Tips redaksjonen
redaksjonen@juristen.no
mob. 48 24 83 52
www.juristen.no

Ved adresseendring

Logg inn med ditt medlemsnummer på juristforbundet.no for å endre.

Andre – send ny adresse til medlem@juristforbundet.no

Redaksjonen forbeholder seg retten til å redigere eller forkorte innlegg.

Juristen arbeider etter redaktørplakaten og er en del av

Forsidebilde
Shutterstock

Grafisk produksjon
Ålgård Offset As

Utgivelsesplan 2024
– se juristen.no

Redaksjonen avsluttet
5. desember 2023.

Utgiver
 JURISTFORBUNDET

Hva preget jussåret 2023?
Hvordan ser neste år ut?
Dette sier 15 aktører på ulike felt.

Gleder seg over at flere følger rettsmøtene i Høyesterett

– Det er jo utrolig flott! Høyesterettsjustitiarius Toril Marie Øie reagerer med glede over at publikum følger domstolens rettsmøter som aldri før etter at Høyesterett i 2023 for første gang begynte å strøme utvalgte rettsforhandlinger over internett.

 Tore Letvik

Toril Marie Øie tiltrådte som høyesterettsjustitiarius i mars 2016. Hun er den 20. justitiarius i Høyesteretts 200-årige virketid og den første kvinnen som har dette embetet. Domstolens digitale satsing på å gjøre rettsmøter tilgjengelig for stadig flere rundt om i hele landet står høyt på listen for Øie når vi spør henne hva som har preget hennes felt i året som gikk.

– I Høyesterett har 2023, som tidligere år, vært fylt av viktige og interessante rettslige spørsmål. 2023 har i tillegg vært preget av at vi har startet med strømming av saker i forsterket rett og enkelte andre saker, og dermed åpnet opp rettsmøtene våre for enda flere, sier Øie.

– Med direktesendte ankeforhandlinger på hjemmesiden kan langt flere enn dem som kommer seg til Høyesteretts hus, følge en sak. Det ble blant annet tydelig da vi i november behandlet en anke om kjøring i cannabis-rus. Rettssalen, som rommer 50-60 personer, var fylt til randen. I tillegg fulgte rundt 500 interesserte rettsmøtet digitalt. Det er jo utrolig flott! Det skriver Øie i sin årsoppsummering til Juristen. En oppsummering som med all tydelighet vitner om en godt fremoverlent Høyesterett:

– Jeg nevner også gjerne en annen nyvinning: Et muntlig videosammendrag som vi har laget til årets to plenumsdommer. Videoene gir en mer lettfattelig oversikt over det som for mange kan være litt tunge og kompliserte saker. Også disse videoene har hatt mange seere.

To plenumsaker i 2023

På spørsmål om hva hun husker best fra jussåret ser Øie tilbake på håndteringen av ekstraordinære saker som krever spesiell oppmerksomhet og behandling i landets øverste domstol.

– De sakene som fremfor noen preger Høyesteretts arbeid, er plenums sakene. Plenumsbehandling kan besluttes i «helt særlige tilfeller», altså i spesielt viktige prinsipielle saker. I 2023 har vi behandlet to saker i plenum, Svalbardsaken og ACER-saken. Alle saker behandles svært grundig i Høyesterett, men en rådslagning i plenum er noe helt spesielt.

– Når 16 og 17 dommere i henholdsvis Svalbardsaken og ACER-saken kom sammen for å diskutere rettslige spørsmål, fikk vi virkelig gått både bredt og dypt. Også det videre arbeidet med å skrive plenumsdommene er selvsagt ekstra omfattende med så mange involverte.

Ny EMD-president – en rollemodell

Toril Marie Øie er ikke i tvil når vi ber henne nevne en jurist hun

Foto: Rizwana Yedicam/Høyesterett

mener har utmerket seg i året som har gått.

– Jeg vil gjerne trekke frem to. Først irske Siofra O'Leary, som siden i fjor høst har vært president i Den europeiske menneskerettsdomstolen. Vi traff henne våren 2023 da Høyesteretts dommere besøkte EMD. Siden opprettelsen i 1959 –

altså i over 60 år – har det bare vært mannlige presidenter i EMD, før O'Leary overtok som den sekstende presidenten i rekken. Slik har hun banet vei og er en rollemodell for et stort antall kvinner i Europa, ikke minst unge kvinnelige jurister i stater hvor fremgangen mot likestilling har stoppet opp, sier Øie.

Den andre juristen høyesterettsjustitiarien fremhever har også hatt tilknytning til EMD.

– I tillegg til Siofra O'Leary er det vanskelig å komme utenom Erik Møse, som blant annet har en fortid både i Høyesterett og i EMD. Hans arbeid som leder av FNs undersøkelseskomisjon for Ukraina står det svært stor respekt av.

To saker i storkammer første halvår

Vi spør Øie hva hun tror vil prege hennes felt og juristers arbeidshverdag i 2024.

– Også i 2024 blir det noen saker i forsterket rett. Jeg har besluttet at to saker skal behandles i storkammer første halvår. Den ene storkammersaken reiser spørsmål om nakenvisitasjoner i fengsel har krenket EMK artikkel 3. Den andre gjelder krav om kollektiv eiendomsrett til store deler av grunnen i Karasjok kommune. Gjennom disse sakene ser man også litt av spennet i sakene som behandles i Høyesterett, sier hun.

Øie avslutter med en aldri så liten oppfordring til advokatene for det kommende året, basert på erfaringer fra tilbakelagte rettsmøter.

– En utvikling jeg har sett og tatt opp blant annet i vårt Advokatforum i 2023, er at sakene for Høyesterett eser ut. Jeg antar at mye av bakgrunnen er de gode mulighetene for kil-desøk som florerer i dag, og som ofte gir advokatene et vell av kilder. Da er det kanskje ikke så lett å la være å bruke alle disse kildene. Mitt spørsmål til advokatene er om dette er så lurt.

– Blir materialet for omfattende, vil det kunne gå ut over kvaliteten på innlegget. Man får tidsnød. Det blir for lite om for mye og for mye om for smått. Dette går på bekostning av de store linjene og analysene, og det tjener verken saken eller klienten. Jeg håper det blir tatt et godt tak i dette i 2024.

Vil gi mer og bedre undervisning på jusstudiet

Karl Harald Søvig er dekan ved juridisk fakultet på Universitetet i Bergen. Fra året som har gått vil han trekke frem den pågående reformen av jusstudiet i Bergen, hvor de nå har vedtatt en omfattende omlegging av 5. år og innfører «Bergensmodellen» også på siste år av studiet.

Tuva Bønke Grønning

– Vi setter inn ressurser for å gi mer og bedre undervisning med sikte på faglig fordypning.

– Vi gjør også en del endringer knyttet til masteroppgaven. Dette har også vært en vanskelig sak fordi en del studenter har vært skeptiske til redusert valgfrihet som følge av at en del undervisningen vil bli obligatorisk, forteller han.

For egen del trekker Søvig frem at han har vært medlem av to offentlige utredninger som har levert innstilling i løpet av året: NOU 2023: 7 Trygg barndom, sikker fremtid—Gjennomgang av rettssikkerheten for barn og foreldre i barnevernet og NOU 2023: 29 Ny abortlov.

– Gjennom diskusjonene i disse utvalgene og med fagfolk fra andre felt, har jeg lært mye om jussens rolle i samfunnet.

Foto: André Kvalvågnes-UIB

Forskning

Når han kikker inn i spåkula for året som kommer, sier Søvig han mener kunstig intelligens på sikt vil endre juristhverdagen på en måte som få overskuer konsekvensene av, men at det er usikkert hvor mye som vil skje i 2024.

– For egen del håper jeg at manglende ressurser til rettsvitenskapelig forskning vil komme på dagsor-

den i 2024, selv om jeg tviler på at det vil skje. Vi styrer moderne samfunn gjennom lover og regler, og disse blir stadig mer komplekse.

– Jeg undrer meg over at myndighetene bruker så lite ressurser på å forske på rettsreglene, både innholdet av dem og om de oppnår ønsket effekt.

Travel høst med forhandlinger for tillitsvalgte

Rannveig Sørskaar, leder for Juristforbundet – Stat, forteller om travel høst med lønnsforhandlinger.

 Ole-Martin Gangnes

– Vi fikk et historisk høyt oppgjør i de sentrale forhandlingene i vår, og var godt fornøyd med det frem til prisveksten stakk av et par uker etter. Det har betydd en høst med svært krevende forhandlinger for mange av våre tillitsvalgte. De har fått testet sin kreative evner for å få mest ut av den økonomiske rammen vi ble tildelt, sier lederen for Juristforbundets medlemmer ansatt i statlig sektor.

– På vår Akademikeravtale er en av grunntankene at de som jobber i de ulike virksomhetene er de som vet best hvordan pengene bør fordeles. Våre tillitsvalgte har tatt dette ansvaret og vi har oppnådd gode resultater svært mange steder, sier hun.

– *Hva husker du best fra jubileet som snart har gått?*

– Vi kommer ikke unna habilitet. Det er jo ikke hvert år juridiske begreper er på alles lepper og i alle medier, slik habilitet har vært i 2023. Vi har et samfunn basert på tillit, men styrt av et godt regelverk. Sakene med våre politikere i året som har gått, har vist oss at gode juridiske vurderinger og godt juridisk skjønn er viktig for å opprettholde denne tilliten.

– Jeg vil også trekke frem embetsordningen som Embetsmannsutvalget foreslår videreført, men å

Foto: Juristforbundet

reduere antall embetsstillinger. Vi har medlemmer i flere av disse embetene, som forvalter et stort ansvar for rettsstaten. Medlemmer i disse embetene er bekymret, og vi deler deres bekymring for en utvikling der embetsverket kan bli satt under økt politisk press. En så viktig ordning kan ikke endres uten en grundig utredning.

Første år som leder

– *Er det en jurist du synes har utmerket seg i år?*

– Dette er mitt første år som leder for seksjon stat i Juristforbundet. I løpet av året har jeg truffet veldig mange av våre tillitsvalgte, og de har virkelig imponert. De er jo jurister alle mann, så jeg vil rett og slett benytte anledningen til å trekke frem all den jobben de gjør ute i de ulike virksomhetene. Jeg håper medlemmene ser og skjønner hvor mye mange tillitsvalgte legger ned av arbeid for sine medlemmer, for virk-

somhetene de jobber i og for best mulig rettssikkerhet i statlig sektor.

– *Hva tror du vil prege ditt felt, og juristers arbeidshverdag, i året som kommer?*

– Vi vil fortsette å jobbe for å synliggjøre jurister. Juristers arbeid er avgjørende for rettssikkerhet på alle områder i samfunnet. Jeg tror det er viktig at vi syns mer. Jeg er bekymret for at folk ikke vet hva jurister egentlig driver med og hvorfor det er viktig med juridisk kompetanse for å gjøre juridiske vurderinger. Derfor håper jeg vi får vist mer frem hvem vi er, og hva vi gjør.

– Fremover tror jeg flere og flere juristers arbeidshverdag vil preges av digitalisering og utviklingen av KI. Det vil påvirke vår arbeidshverdag, men ikke minst vise viktigheten av juridisk kompetanse for å regulere utvikling og bruk av KI og annen ny teknologi. Vi vet det allerede foregår mye bra arbeid og det håper vi vil bli mer synlig i 2024.

Gir honnør til jurister som yter rettshjelp til mennesker i krise

– Jeg ønsker å gi honnør til alle de advokatene rundt om i landet som yter rettshjelp til mennesker i krise, enten det er siktede eller fornærmede i straffesaker, barn og foreldre i barnevernssaker eller andre saker der bistanden skal dekkes av den skammelig underfinansierte offentlige rettshjelpsordningen.

Tore Letvik

I sin årsoppsummering for Juristen roser lederen av Advokatforeningen, Jon Wessel-Aas, juristene som i mange tilfeller representerer siste mulighet for sårbare mennesker i kamp mot urett, eller i kamp for en rettferdig dom. Han feier ikke under stol at han mener verdien av advokatenes innsats ikke gjenspeiles i de satser staten er villig til å betale.

– Som mange vil huske gikk advokatene i 2022 i streik, i straffesaker i Høyesterett, i protest mot en grovt underfinansierte offentlig rettshjelpssats. Den aksjonen endte med at Justisdepartementet gikk i mekling med Advokatforeningen. Meklingen resulterte i en avtale der departementet erkjente at rettshjelpssatsen ikke var bærekraftig, og der den lovet å arbeide for å øke den til bærekraftig nivå. Vi ble enige med departementet om å opprette et uavhengige råd, Salærrådet, som hvert år skulle komme med en begrunnet anbefaling om hva som er bærekraftig nivå på satsen. Salærrådets første anbefalinger har vist at dagens sats ligger betydelig under hva som er bærekraftig, sier Wessel-Aas som var optimist etter salærrådets anbefalinger.

– Det var en seier for rettsstaten og for de innbyggerne som har krav på offentlig rettshjelp, at det ble slått så klart fast. Det som derimot er ikke er noe å feire, er at regjeringen rett og slett har sett bort fra både avtalen og Salærrådets uttalelse. Satsen som er foreslått i budsjettforslaget nå, innebærer en realnedgang, som dermed vil bringe satsen enda lenger fra

det bærekraftige. Det er dramatisk i et år der vi nylig har erfart avdekking av noen av vår histories verste justismord, og der man ville tro at det var desto viktigere å sørge for at borgerne får bærekraftig rettshjelp, i møte med straffesystemet vårt.

Personvern og opphavsrett

Wessel-Aas gir også et tilbakeblikk på året 2023 fra sitt ståsted utenfor Advokatforeningen.

– På mine felt som advokat - som er ytringsfrihet, personvern og opphavsrett - står det aldri helt stille. Alle rettsområdene preges av at EMK- og EØS-retten danner både rammene for og mye av innholdet i reglene. Der vedtar EU for tiden en rekke nye direktiver og forordninger om det digitale markedet, som medfører endringer blant annet innenfor opphavsretten og medieretten, som blir en del av norsk rett gjennom EØS-avtalen, sier Wessel-Aas.

Han peker blant annet på regulering av kunstig intelligens og bruk av andres åndsverk og databaser til læring av språkmodeller som GPT, som et eksempel.

– Jeg har allerede hatt flere oppdrag med å utrede hvilket vern aktø-

rer med verdifullt innhold har mot at dette innholdet mates inn i slike språkmodeller, sier han.

– Når det gjelder pressefriheten og forholdet til personvernet, har vi fått ny, viktig rettspraksis fra EMD som viser at personvernet kan medføre at omtale av personer i gamle saker som fortsatt ligger tilgjengelige i pressens nettarkiver, kan måtte anonymiseres eller på annen måte gjøres mindre tilgjengelig, når det har gått lang tid fra saken ble publisert. Alt dette må man selvsagt holde seg oppdatert på, om man skal rådgi klientene sine godt.

Mange jobber gratis

Advokatforeningens leder synes det er vanskelig å svare på Juristens spørsmål om han vil nevne en jurist som har utmerket seg. Han setter helle søkelyset på advokater som yter rettshjelp til mennesker i krise.

– De fleste av dem jeg nevner jobber i praksis mange timer uten betaling og slik at de går i underskudd i den enkelte sak, som gjør at de er avhengige av andre oppdrag til normale satser, for å få virksomheten til å gå rundt overhodet. De er hverdagshelter, men et system som i så stor grad er avhengig av slike helter, er ikke bærekraftig over tid, sier Wessel-Aas.

Når vi ber ham se inn i krystallkulen og si noe om 2024, ser Wessel-Aas for seg både utfordringer og fordeler med digitaliseringens økende inntog i juristers arbeidshverdag.

– Mitt felt vil fortsette å preges av den utviklingen jeg allerede har beskrevet, der konsekvensene av digitalisering medfører justeringer i både lovgivning og i rettspraksis. For jurister generelt vil jeg tenke at særlig inntoget av kunstig intelligens vil representere nye muligheter og utfordringer, både i privat og i offentlig sektor. Der vil vi som fagmiljø ha et ansvar for å gjøre oss både tilgjengelige og gjeldende, slik at ikke minst jus og teknologi snakker godt sammen. Når kunstig intelligens brukes i behandling av konkrete rettsspørsmål, må vi sørge for at systemene har innebygd rettssikkerhet.

Barnekriminalitet

I sin årstale for Advokatforeningen tok Jon Wessel-Aas tak i et samfunnsproblem som ser ut til å bli stadig mer aktuelt – antall barn som begår alvorlig kriminalitet. Tall fra Oslo politidistrikt viser at kriminaliteten blant barn og unge – i alderen 10 og 17 år har økt med femti prosent første halvår i år.

I årstalen sa Wessel-Aas blant annet at det bør innføres en sertifiseringsordning for alle som skal gjennomføre avhør av barn. Han pekte også på at barn som har vært ofre for kriminalitet, eller avhøres som vitner, skal avhøres i barnehus hvor det stilles strenge krav til barnefaglig kompetanse, samt at barnets utvikling tas hensyn til i avhørene. Wessel-Aas påpekte at disse kravene ikke gjelder i saker hvor barn mistenkes for å ha begått en kriminell handling, at Advokatforeningen mener disse barna ikke må avhøres hos politiet og at det er åpenbart at mandatet til barnehusene må utvides til også å omfatte mistenkte barn.

– Det er ingen grunn til å vente med dette, sa Wessel-Aas.

Tror menneskerettsfeltet av teknologisk utvikling

Adele Matheson Mestad
er direktør for Norges
institusjon for menneske-
rettigheter (NIM).

Tuva Bønke Grønning

– *Hva har preget ditt felt i 2023?*

– Menneskerettsfeltet i Norge har vært preget av velkjent og tilbakevendende problematikk, som utfordringer i norske fengsler, spesielt for kvinner og psykisk syke innsatte, nye domfellelser av staten på barnevernsfeltet, vold og overgrep i nære relasjoner, manglende ivaretagelse av funksjonshemmedes rettigheter og svakheter ved omsorgssituasjonen til enslige mindreårige asylsøkere, for å nevne noen.

– Samtidig ser vi nye menneskerettutfordringer knyttet til person-

vil endres mye

Foto: NIM

vern, ytringsfrihet og diskrimineringsvernet som følge av ny teknologi og kunstig intelligens. Men mest omtalt dette året har nok vært protestene etter Fosen-saken, som fortsatt ikke er fulgt opp, to år etter domsavsigelsen. Det er alvorlig.

– *Hva husker du best fra jusåret?*

– NIM jobber mye med alle fremtidige menneskerettsutfordrings mor, klimakrisen, hvor rettsutviklingen går lynraskt. Det jeg husker best fra dette jusåret er nok et innlegg jeg holdt i EMDs storkammer i høst, på vegne av alle Europas nasjonale menneskerettsinstitusjoner (ENNHRI) i en sak anlagt av Portugisiske barn mot 32 stater i Europa for å ikke gjør nok for å beskytte dem mot klimakrisen.

– På vårparten holdt tidligere fagdirektør hos NIM, Jenny Sandvig, et slikt innlegg i en annen sak anlagt av Sveitsiske eldre kvinner. Disse sakene handlet om hvilke menneskerettsforpliktelser statene har, materielt og prosessuelt, til å beskytte individer mot klimakrisen, som utfordrer grunnleggende rettigheter som retten til liv, eiendom og helse. Dette er utfordringer som bare vil forverres dersom vi ikke lykkes med å redusere utslipp raskt og gjennomgripende.

Vil endres

– *Er det en jurist du synes har utmerket seg i år?*

– Oi, da vil jeg egentlig helst trekke frem alle de utrolig dyktige NIM juristene. Men må det være jurister – eller kan jeg trekke frem alle de fantastiske fagfolka jeg er heldig å få jobbe med hver dag? Hvis jeg må velge en som ikke jobber på jobben min, må det bli Hadia Tajik. Hun har skrevet en klok og god bok om klima, hvor hun tør å stille de vanskelige spørsmålene, understreke den kognitive dissonansen som preger dette feltet og løfte frem løsninger på vår tids største problem.

– *Hva tror du vil prege ditt felt og juristers arbeidshverdag i 2024?*

– Jeg tror at menneskerettsfeltet vil dramatisk endres av den teknologiske utviklingen som er eksponentiell og går raskere enn vi regulatorisk klarer å følge opp, selv om EU gjør en tapper innsats. Ny teknologi skaper ikke bare nye rettslige dilemmaer, men det vil også påvirke juristers praktiske arbeidshverdag og de verktøyene vi benytter.

– Samtidig vil vi alle bli påvirket av et dystert bakteppe preget av store kriser, krig og konflikt, som i stor grad påvirker økonomi, arbeidsforhold og levekår, også her i Norge. Jeg håper inderlig at dette blir et år der gode krefter mobiliserer og skaper positive motbevegelser mot de mørke kreftene vi ser, og hvor vi klarer å bruke ny teknologi på gode måter, innrammet av gode regler, til alles beste.

KI i 2023:

– Det har gått opp for de fleste at dette vil endre arbeidslivet i årene fremover

Også hos advokatfirmaet Thommessen har det skjedd mye, spesielt med tanke på bruk av AI, det siste året. 2023 er året hvor bruken virkelig har eksplodert, sier Sverre Tyrhaug, advokat og administrerende partner.

 Tuva Bønke Grønning

– Det har gått opp for de fleste at denne teknologien kommer til å endre arbeidslivet i årene fremover – inkludert arbeidshverdagen til advokater og hvordan vi driver et advokatfirma.

Tyrhaug forteller at de hos Thommessen har sett at spørsmål knyttet til implementering og bruk av AI-verktøy er noe som opptar en rekke klienter på tvers av bransjer.

Tidligere i høst samlet advokatfirmaet rundt 150 klienter i sine egne lokaler til lanseringen av *Thommessens AI Hub* – deres AI-ressurser til næringslivet.

– I den forbindelse har vi også utviklet et AI-kompass, en test som hjelper deg med å identifisere problemstillinger og potensiell risiko når du skal ta i bruk AI i virksomheten. Vårt budskap er at det er fullt mulig å ta i bruk teknologien allerede i dag,

men det er viktig å sikre en trygg implementering, sier Tyrhaug.

Advokatfirmaet har også tatt i bruk AI internt med sin egen ThommessenGPT.

– I trygge rammer oppfordrer vi alle i firmaet til å gjøre seg kjent med teknologien og få erfaring med hvordan det kan effektivisere arbeidet. Samtidig som man er oppmerksom på at generativ AI kan produsere feil eller utilfredsstillende svar, og at det derfor er viktig at alle svar kvalitetssikres før de tas i bruk.

AI og klima

Sverre Tyrhaug tror på ingen måte det blir slutt på AI-snakket i året som kommer.

– Det kommer en skog av løsninger mot oss i advokatbransjen, som for alle andre bransjer, og hvordan vi jobber med dette blir viktig.

Videre trekker han frem at det i takt med økende geopolitiske spenninger, vil bli viktigere enn noen gang å være klar over hvilken regulatorisk og forretningsmessig risiko virksomheten er eksponert for.

– For å kunne være gode strategiske rådgivere for næringslivet, er det helt sentralt at vi advokater har innsikt i både regelverk og forventninger som springer ut fra geopolitiske forhold og sikkerhetspolitikk, og også tenke tilstrekkelig fremover på hva som er lurt i det landskapet vi er i og beveger oss inn i.

Til slutt peker advokaten på at bærekraft og klimarisiko fortsatt vil være en stor del av jurister og advokaters arbeidshverdag i 2024.

– 2023 har vært preget av ekstremvær, og klimaforskere slo allerede tidlig i høst fast med høy grad av sikkerhet at 2023 kommer til å bli det varmeste året siden systematiske målinger begynte. EUs "Fit for 55"-

pakke behandles, vedtas og gjennomføres usedvanlig raskt i EU, og det med god grunn. Skal EU klare å nå målet om å kutte utslippene i EU med 55 prosent innen 2030, så haster det. Flere av lovforslagene i pakken trer i kraft 1. januar 2024.

– Som advokater er vår rolle å rådgi både klienter som er eller vil

bli direkte underlagt nye bærekraftsregler, og virksomheter som kan treffes mer indirekte. I tillegg til å være strategisk sparringpartner som hjelper klientene med å ligge i forkant av regelverksutviklingen.

– *Hva husker du best fra jusåret?*

– Det jeg husker best fra jusåret er dessverre hvordan folkeretten fortsatt er svært aktuell og et viktig diskusjonstema, med krig, lidelser og fastlåste konflikter i Ukraina og Israel/Gaza

– *Er det en jurist du synes har utmerket seg?*

– Fani Willis, Fulton County District Attorney. Sier seg vel selv, men imponerende hvordan hun har anlagt saken mot Trump i Georgia.

Foto: Thomassen

Hedrer domstollederes innsats etter reformen

I et tilbakeblikk på året som har gått trekker lederen for Dommerforeningen Kirsten Bleskestad fram at de 23 domstollederne i tingrettene har utmerket seg som ledere i 2023.

 Tore Letvik

I 2021 fant det sted store strukturendringer i domstolene, som innebar at det gikk fra 60 til 23 tingretter. Ingen rettssteder ble nedlagt som følge av reformen, og dagens domstolledere i første instans har i dag ansvar for - fra ett til fire rettssteder.

- Den 26. januar 2022 sendte Justisdepartementet spørsmålet om reversering av reformen på høring. Høringsfristen gikk ut 26. april 2022, men vi venter fortsatt på en politisk avklaring. Situasjonen byr på utfordringer. Jeg vil fremheve de 23 domstollederne i tingrettene som ledere som har utmerket seg i 2023; for å få tingrettene til å fungere godt i en krevende tid.

Bleskestad har i økende grad vært på barrikadene for å målbære

domstolenes og dommernes stadig vanskeligere kår. Noe som også går klart fram av hennes års-oppsumming til Juristen.

- Domstolene har vært preget av ansettelsesstopp og nedbemanning. Siste år er det blitt gjennomført budsjettkutt på omlag 40 millioner kroner ved bemanningsreduksjoner. Dette skjer samtidig som domstolene stilles overfor økende krav blant annet med større og mer kompliserte saker. Rettskildebildet er også stadig mer omfattende og internasjonalt basert. Realiteten er at domstolene ikke har tilstrekkelige budsjett til ordinær drift.

- For at domstolene skal kunne fylle sin viktige samfunnsrolle er det behov for en generell rammeøkning. Dette er det innad i domstolene bred enighet om.

Lønn og arbeidsbelastning

Hun understreker at de økonomiske ressursene er avgjørende for dommernes og andre ansattes muligheter for å løse sine oppgaver.

I de endelige budsjettforhandlingene fikk domstolene 40 millioner kroner ekstra neste år. I den forbindelse uttalte Dommerforeningen at man nå forventer at DA skrinlegger planene om nedbemanning neste år.

Bleskestad peker på en fersk undersøkelse fra september i år, som viser at 1 av 3 dommere arbeider 50 timer eller mer i uken.

- Det er vanlig at dommere bruker både helger og ferier til å komme à jour. I gjennomsnitt arbeider dommerne 46,2 timer per uke. Dommerforeningen er svært bekymret over funnene, særlig sett i lys av de økonomiske rammebetingelsene i domstolene. En slik arbeidsbelastning er særdeles krevende å stå i. Det er også en del av bildet at rekrutteringssituasjonen utfordres. Det er en fare for at domstolene - om bemanningsreduksjonene fortsetter - vil bli en mindre attraktiv arbeidsplass som følge av den store arbeidsmengden, samtidig som man har en lite konkurranse-dyktig lønn.

Av andre faktorer som hun trekker frem som vesentlige i 2023 peker Bleskestad på utviklingen og utbredelsen av kunstig intelligens.

- Kunstig intelligens og ChatGPT ser ut til å kunne endre arbeidshverdagen også for mange jurister. Det blir spennende å følge utviklingen på dette feltet.

Bekymret over Fosen-saken

Dommerforeningens leder har også frontet foreningens syn i andre viktige saker i løpet av året. Så sent som

i november måned gikk foreningen som organiserer representantene for den tredje statsmakt til det uvanlige skritt å sende et bekymret brev til de to andre statsmaktene; regjeringen og Stortinget i en konkret sak; Fosen-saken.

I oktober 2021 kom dommen fra Høyesterett, som sa at vedtaket om tillatelse til vindkraftutbygging på Fosen var ugyldig, og representerte et menneskerettighetsbrudd på det samiske folks rett til å utøve reindrift som en viktig bærer av samisk språk og kultur. Høyesterettsdommen sier intet om hvorvidt vindkraftanleggene må rives eller ikke, og to år senere er vindkraftanleggene fortsatt i drift, i påvente av at det skal finnes løsninger til, og fattes vedtak om, såkalte avbøtende tiltak.

Dommerforeningens leder har uttalt at hun frykter at tilliten til rettsstaten kan komme til å svekkes når vindkraftselskapene som tapte i Høyesterett kan fortsette sin virksomhet til tross for at de opprinnelige vedtakene er ugyldige.

I brevet, som er sendt til stortingspresident Masud Gharahkhani og statsminister Jonas Gahr Støre gjør Dommerforeningen det klart at Høyesteretts dom er endelig straks den er avsagt, og at det betyr at dommen må respekteres også i en midlertidig fase, fram til nye vedtak. I brevet oppfordrer Bleskestad og foreningen Gharahkhani og Støre til å redegjøre for hvordan henholdsvis Stortinget og regjeringen vil bidra til det.

– Dette er særlig viktig når domstolene konstanterer menneskerettig-

hetsbrudd, og den midlertidige fasen trekker ut i tid. Med andre ord er ikke situasjonen slik den har vært de siste to årene holdbar, sett fra et rettsstatsperspektiv, uttalte Bleskestad.

Grunnlovens krav til staten

På spørsmål om hva hun mener vil prege hennes situasjon i året som kommer svarer Bleskestad:

– Domstolenes økonomiske situasjon vil nok stå sentralt også i 2024. Jeg minner stadig om Domstolkommisjonens merknader i NOU 2020: 11 side 192 hvor det heter:

«Grunnlovens krav om at staten skal sikre domstolenes uavhengighet, kan vanskelig oppfylles uten at domstolene får den finansieringen de trenger for å fylle den rollen de er satt til.

Mener domstolsreformen virker etter sin hensikt

Sven Marius Urke har den krevende jobben det er å balansere eksisterende ressurser og bruk av penger opp mot domstolenes behov. Han mener domstolsreformen har ført til økt ressursutnyttelse og bedre fagmiljøer, og at reformen fungerer som den skal.

Tore Letvik

– Som direktør for Domstoladministrasjonen har min hverdag i 2023 først og fremst vært preget av de langsiktige budsjettutfordringene for Norges domstoler, sier Urke i sitt tilbakeblikk på dette året.

– Vi har betydelige utfordringer med å håndtere økte kostander innenfor IT og eiendom innenfor nåværende budsjettamme. Dette krever enten omdisponeringer innenfor budsjettet eller en økt ramme. Sannsynligvis må utfordringen løses gjennom en kombinasjon av de to tiltakene, sa Urke til Juristen kort tid før budsjettforliket i Stortinget. Det

endte med at domstolene fikk 40 millioner kroner mer neste år.

Urke forteller at Domstoladministrasjonen i året som har gått har vært opptatt av å realisere målene med den nye domstolstrukturen – økt ressursutnyttelse og enda bedre fagmiljø.

– På de områdene har vi allerede kommet svært langt, og vi ser at reformen virker etter sin hensikt, konkluderer Urke.

Solberg II-regjeringen besluttet å gjennomføre reformen som innebar at antall tingretter fra 1. mai 2021 ble redusert fra 60 til 23, og tallet jordskifteretter fra 34 til 19. Antall rettssteder forble uendret. Reformen har vært, og er, et hett politisk tema. Støre-regjeringen, med Senterpartiet i spissen, har bestemt at reformen skal reverseres.

På spørsmål om hvem Urke vil fremheve for å ha utmerket seg i 2023, velger han å sette søkelyset på landets dommere.

– Jeg vil ikke fremheve noen bestemt person, men dommerne i Norge. Selv om utdelingen av Rettssikkerhetsprisen viser at alvorlige feil kan skje, har vi grunn til å være stolte av den norske dommerstanden. Ja, dommere er en statsmakt med den verdighet og status

som naturlig følger av det, men først og fremst er de medmennesker som har som samfunnsoppdrag å løse vanlige folks konflikter og utfordringer. Dommerne sørger for at vi kan leve sammen, selv når konflikter oppstår og urett begås. De holder samfunnet sammen.

Roser kamp mot justismord

Når vi kommer til hvilken begivenhet DA-direktøren husker best fra året som har gått, svarer Urke:

– Fra jus-året 2023 vil jeg nok huske best utdelingen av Rettssikkerhetsprisen for 2023. Den innsatsen enkeltmennesker har lagt ned for å påvise feil begått av samfunnsinstitusjoner opprettet for å ivareta borgernes rettssikkerhet, gjør et dypt inntrykk på meg, svarer Urke.

Internasjonale undersøkelser viser også at Norge kommer godt ut i den grad rettssikkerhet kan måles. Hvert år måler World Justice Project (WJP), som arbeider for å fremme rettsstaten rundt om i verden, en Rule of Law Index om hvordan mennesker over hele verden opplever rettssikkerheten i hjemlandet sitt. I 2023 deltok 142 land. Både intervjuer med privatpersoner og juridiske eksperter ligger til grunn for rangeringen. I begynnelsen av november måned offentlig-

gjorde World Justis Project resultatet av årets måling. Den viste at Norge kommer på en knepen andreplass av de 142 landene rangert etter hvor sterk rettssikkerheten er. Urke kommenterte resultatet:

– Vi er svært fornøyd med å havne på 2. plass igjen. Resultatet skyldes godt arbeid i domstolene, og viser hvor viktig det er å satse på gode og sterke domstoler.

WJP ser på åtte indikatorer: Maktfordeling, fravær av korrupsjon, åpenhet i forvaltningen, fundamentale rettigheter, lov og orden, håndhevelse av regelverk og hvordan retts-systemet fungerer, konfliktløsning og tvistemål samt straffesaker.

Norge er rangert som beste land i kategoriene åpenhet i forvaltningen og straffesaker. Svakeste plassering er i kategorien orden og sikkerhet med en femteplass. Samlet sett er Norge, som i alle de åtte årene målingen har foregått, fortsatt på andreplass, etter Danmark som har vunnet i like mange år.

Er teknologioptimist

Domstolene og rettsvesenet kan være en arena hvor bruk av kunstig intelligens (KI) kan komme til å bli brukt i økende grad i årene som kommer. Dette skaper forventninger, men også bekymringer og diskusjoner i juridiske miljøer. Selv tror Sven Marius Urke at bruken av KI vil kunne være av det gode også på sitt felt, og peker på nettopp bruken av kunstig intelligens som et aktuelt tema for året som kommer:

– Diskusjonen rundt kunstig intelligens vil i alle fall være ett viktig samtaleemne i 2024. Hvordan vil dette påvirke advokatenes og domstolenes virksomhet? Hvordan kan KI hjelpe oss til å bli bedre konfliktløsere? Og hvilke dilemma må vi være oppmerksomme på? Jeg er teknologioptimist og har store forventninger til KI innenfor vår virksomhet. Selv om det vil ta litt tid og vi må gå forsiktig frem.

Foto: DA

Mener Fosen-saken bare er starten på flere interessekonflikter

– Vi vil i fremtiden få langt flere interessekonflikter der menneskerettigheter, ivaretagelse av miljø og behovet for energi kommer i konflikt med hverandre, sier Benedicte Gram-Knutsen, visepresident i Juristforbundet.

 Ole-Martin Gangnes

Juristforbundets visepresident Benedicte Gram-Knutsen og president Sverre Bromander har lagt bak seg sitt første år i virke for Juristforbundet.

– Dette året har vært engasjerende, utfordrende og ikke minst svært lærerikt. Vi har jobbet mye med å stake ut veien for Juristforbundet. Vi representerer den største fag- og interesseorganisasjonen for jurister, med våre over 23 000 medlemmer. Juristforbundets stemme i samfunnsdebatten er viktig, vi har derfor brukt mye tid på

mundtlige og skriftlige høringsinnspill til Stortinget. En rød tråd for oss gjennom året har vært innbyggernes rettsikkerhet og viktigheten av befolkningens tillit til en velfungerende rettstat. Denne ledetråden har vi tatt med oss i alle våre høringsinnspill. Enten det dreier seg om barnevern, generalistkommunesystemet, NAV, rettshjelpsloven, koronautvalget, jusutdanning og forskning eller digitalisering og kunstig intelligens. Det har vært viktig for oss å fremheve behovet for juridisk kompetanse i samfunnet.

– *Hva husker du best fra jubileet?*

– For meg er det naturlig å trekke frem Fosen-saken. I 2021 slo Høyesterett fast at statens vedtak om å tillate vindmøllepark brøt med samenes urfolksrettigheter. Årene går og til tross for utallige demonstrasjoner og opprop skjer det tilsynelatende ingen verdens ting. En dom i Høyesterett som ikke følges er ikke en rettstat verdig. Det er derfor svært gledelig at Dommerforening har tatt bladet fra munnen. I november stod Dommerforeningens leder Kirsten Bleskestad frem på NRK med et viktig budskap; Dommen i Høyesterett må respekteres og etterleves i fasen fram mot nye vedtak, noe annet vil være å undergrave rettstaten.

– Fosen-saken har vist oss med tydelighet hvilke dilemma vi står ovenfor med tanke på fornybar energi, miljø og bærekraft opp mot naturmangfold og menneskerettigheter. Jeg er overbevist om at Fosen-saken er bare starten, vi vil i fremtiden få langt flere interessekonflikter der menneskerettigheter, ivaretagelse av miljø og behovet for energi kommer i konflikt med hverandre. Behovet for jurister med kunnskap om miljørett, et tøft og sammensatt rettsfelt vil øke kraftig.

Klimadebatten

– *Er det en jurist du synes har utmerket seg i år?*

– Adele Matheson Mestad direktør for Norges institusjon for menneskerettigheter (NIM) er en tydelig stemme, en dyktig og slagferdig jurist som har greid å synliggjøre jussens viktige rolle på klima og miljø feltet.

Gram-Knutsen husker hennes foredrag under Juristkongress 2023.

– Jeg som mange andre har vært usikker på jussens rolle i klimadebatten. Hvor går grensen mellom juss og politikk? Det er jo nettopp i vanskelige saker, der ulike samfunnsinteresser står mot hverandre og må avveies, at det er behov for at jurister

med kunnskap om lover, regler og internasjonale konvensjoner. Da er det viktig at våre medlemmer med spisskompetanse innen feltet blir hørt og ikke overprøves av politikere som er uenig i vedtatt regelverk.

– Et godt eksempel var strandsonedebatten som vi dro i gang i Arendal. Våre medlemmer som er satt til å forvalte dette regelverket blir stadig overkjørt av politikere som ikke har tilstrekkelig kunnskap om regelverket, men ønsker å imøtekomme ressurssterke tiltakshavere og næringslivet.

Året som kommer

– *Hva vil prege ditt felt og juristers arbeidshverdag neste år?*

– Det er vanskelig å se inn i glasskula. Mye kan vi styre selv, men det vil vel dukke opp noen små og store overraskelser underveis. For Juristforbundet vil dette med digitalisering og behovet for regulering av kunstig intelligens være en hovedsatsing. Vi er spente på om EU får vedtatt sine nye regler på dette feltet før valg av nytt parlament. Vi kan allikevel ikke lene oss tilbake og tenke at EU redder oss. Vi må sørge for at vi selv har kompetanse nok til å forstå og regulere KI.

– Rettsikkerheten for de svakeste vil også være en fanesak. Vi vil jobbe videre med å styrke tilgangen til rettshjelp. En forutsetning for å lykkes er at salærsatsen økes til et bærekraftig nivå.

– Vi planlegger også et spennende samarbeid mellom Juristforbundet - Stat og Juristforbundet - Kommune. Stikkordet her er «Forvaltningsjuristen», der vi ønsker å løfte anerkjennelsen og viktigheten av juristers rolle i forvaltningen.

– Det er vel også på tide at Juristforbundet finner sin vei inn i klima- og miljøproblematikken. Adele har hjulpet oss litt ved å sette sin dør på gløtt, vi håper på et samarbeid med henne og Norges institusjon for menneskerettigheter i året som kommer.

Advarer mot å ta rettssikkerheten for gitt

– Verken den forrige eller denne regjeringen ser ut til å forstå alvoret vi befinner oss i, sier Anders Schrøder Amundsen, leder for Juristforbundet – Privat.

 Ole-Martin Gangnes

Juristforbundet – Privat er Juristforbundets medlemsseksjon for jurister ansatt i privat sektor. Leder Anders Schrøder Amundsen peker på etablering av flere bedriftsgrupper som viktig på hans felt i 2023.

– For to år siden startet vi arbeidet med å bygge bedriftsgrupper for privatansatte jurister, slik at jurister har en tillitsvalgt og en lokal gruppe. Satsningen på bedriftsgrupper har begynt å gi resultater og i år passerte Juristforbundet - Privat for første gang 7000 medlemmer, sier han.

Det er nå 19 bedriftsgrupper, herunder DNB, Lovdata, Wiersholm, Fremtind Forsikring og Norges Forskningsråd, og antallet virksomhetstillitsvalgte har økt fra 62 ved årsskiftet til 101 i dag, forteller Amundsen.

– Vi er helt i startgropen, men for meg betyr det at Juristforbundet revitaliseres ved å gjøre seg relevant for privatmarkedet, både for ansatte i private virksomheter og også for de næringsdrivende.

Foto: Juristen

– *Hva husker du best fra jusåret og hvorfor?*

– Det må være lovforslaget om ny økonomisk modell for beregning av hvem som kan kvalifisere til fri rettshjelp i behovsprøvde saker. Forslaget er et skritt i riktig retning, men vi er sterkt bekymret for om de økonomiske beregningene som ligger til grunn holder. Vi har derfor bedt om oppdaterte økonomiske analyser. Selv om inntektsgrensene har økt, er vi i stor grad fortsatt avhengig av dugnadsarbeid i rettspleien. Ikke minst har vi allerede nå formidlet store forventninger til del

to i revisjonen av loven som kommer senere. Her forventer vi at regjering og Storting utvider hvilke sakstyper som kan gi rett til rettshjelp, for eksempel på diskrimineringsfeltet slik vi tidligere har krevd.

Han peker også på frifinnelsene i Baneheiasaken og i Birgitte Tengs-saken.

– Det var helt avhengig av mennesker som arbeidet på sin fritid for å bevise Johansens uskyld. Noen av dem fikk fortjent Rettssikkerhetsprisen i år. Det er ille at vi ikke har kommet lengre i dette landet enn at vi må basere oss på frivillighet for å

sikre rettssikkerheten. Etter blant annet Fritz Moen-saken og Torgersen-saken er vi fortsatt der at staten ikke tar seg råd til å gi folk ordentlig rettssikkerhet, men lar den enkelte være avhengig av altruister som jobber dugnad for å bevise uskyld.

Synkende tillit

– I det store bildet gjør manglende regulering av salærstatsene forsvareryrket dårligere betalt enn på lenge. De allerede hardt prøvede domstolene ble opprinnelig bedt om å kutte 42 millioner neste år, men ble spart i budsjettforliket, noe som var gledelig. Men Dommerforeningen måtte rope varsko, og det bør være unødvendig for medlemmer av den tredje statsmakt.

– Det virker dessverre som man tar rettssikkerhet for gitt og verken den forrige eller denne regjeringen ser ut til å forstå alvoret vi befinner oss i.

Han viser til Juristforbundets samfunnsundersøkelse, der kun 47 prosent av de spurte svarte at de synes det er likhet for loven her i landet – uavhengig av hvor du bor eller hva slags økonomi du har, mot 62 prosent i 2020.

– Når under halvparten har tillit til rettsstaten, og andelen er synkende, aner vi konturene av noe vi trolig ikke har oversikt over konsekvensene av.

– *Er det en jurist du synes har utmerket seg i dette året?*

– Det er mange jurister jeg synes utmerker seg og som jeg ser opp til. En som kanskje peker seg ut i nær fortid, er vel Arvid Sjødin, med de utallige timene han nedla for å fremme rett og hindre urett i både Baneheiasaken og Birgitte Tengs-saken. Mange ville nok gitt opp lenge før ham og han er trolig en helt for tusenvis av jurister og jussstudenter i lang tid fremover.

Kunstig intelligens

– *Hva tror du vil prege ditt felt og juristers arbeidshverdag i 2024?*

– Kunstig intelligens vil påvirke de fleste i årene som kommer. Utfordringene blir nok mer og mer tydelig for oss etter hvert som konsekvensene åpenbarer seg. Allerede er overvåkning som ansiktsgjenkjenning, droner, kameraer i bybildet blitt utbredt. Vi som jurister er nasjonens bolverk mot ulovlig overvåkning og vi må nok forvente å virkelig måtte utgjøre en forskjell dersom vi ønsker å beholde vårt liberale demokrati. Derfor er det utrolig viktig at vi fortsetter å kjempe for økte tildelinger til teknologi i jussutdanningen og samtidig bedrer juristers teknologiforståelse.

– Denne kunnskapen er en forutsetning for at våre medlemmer både kan bremse der hvor det er nødvendig, men også være konstruktive bidragsytere til innovasjon der hvor det er mulig. Lov skal fortsatt bygge landet, også etter inntog av kunstig intelligens.

Kurs i Excel for bruk i lønnsforhandlinger

Målgruppe:	Tillitsvalgte i statlig, kommunal og privat sektor
Dato:	Mandag 10. juni 2024 kl 10.45 – 14.00
Sted:	Høyres Hus Konferanse og Selskapslokaler, Stortingsgaten 20, Oslo
Kursnummer:	2024662
Påmeldingsfrist:	15. april 2024

Juristforbundet inviterer tillitsvalgte i statlige, kommunale og private virksomheter til kurs i Microsoft Excel. Kurset vil være for de som har brukt Excel noe tidligere, og som bruker programmet på et grunnleggende nivå.

Kurset skal sette deg i stand til å bruke Excel i forbindelse med kollektive lønnsforhandlinger. Det er avgjørende å kunne se og vurdere hva krav og tilbud innebærer kostnadsmessig. Kurset skal vise deg hvordan du praktisk kan bruke Excel til dette. Programmet kan også brukes til å lage statistikk som grunnlag for argumentasjon, blant annet historisk lønnsutvikling og forskjeller/likheter mellom grupper. Det vil være både teori og praktiske oppgaver. Du må derfor ha med deg PC med mulighet for bruk av Excel.

Det er begrenset med plasser på kurset, og det er ikke førstemann til mølla. Bekreftelse på eventuell plass sendes etter påmeldingsfristens utløp.

Det blir baguettlunsj ved ankomst kl 10.45.

Kurs samt reise er kostnadsfritt for tillitsvalgt. Reiseutgifter dekkes etter rimeligste reisemåte.

Eventuelt forfall må meldes snarest mulig og senest to uker før kursstart til kurs@juristforbundet.no.

Påmelding:
juristforbundet.no/tillitsvalgt

Spørsmål:
kurs@juristforbundet.no

JURIST
FORBUNDET

– Det er enormt potensial for å

Det er ikke rent lite som har skjedd på legal tech-feltet i 2023. Dag Josef Foss i Justify synes det er spennende å være vitne til at den raske teknologiske utviklingen stadig flytter grensene for hva som er mulig å få til.

 Tuva Bønke Grønning

For Foss har også året som har gått dreid seg om å jobbe for at flere får tilgang til digitale juridiske tjenester av høyest mulig kvalitet som løser behovene mange har i privatlivet.

– Det er enormt potensial for å effektivisere arbeidshverdagen, men jeg synes det mest spennende her er hvilke muligheter dette gir til innovasjon innen hvordan juridisk rådgivning kan gjøres mer tilgjengelig enn i dag og integreres i andre typer tjenester enn der vi vanligvis ser dette i dag, sier han.

Foss opplever at det det åpenbart er lanseringen av nye språkmodeller og utviklingen innen generativ AI som har preget 2023 mest i hans verden.

– At alle nå plutselig alle fått tilgang til disse verktøyene, og kan ta dette i bruk som en del av sin hverdag, har virkelig åpnet øynene til mange jurister – og kanskje skapt en del uro.

Han mener det er liten tvil om at fokuset som har vært er med på å sette fart på utviklingen og at dette

effektivisere arbeidshverdagen

Foto: Privat

vil føre til flere spennende prosjekter hvor også jurister utforsker mulighetene dette gir på egne felt.

– Hva som blir resultatet når den største hypen generativ AI dabber av, er jeg usikker på, men potensialet for nye og innovative produkter og tjenester er enormt, sier Foss.

Han påpeker at selv om han er optimistisk, så er det fortsatt store kvalitetsutfordringer ved bruk av generativ KI i juridisk rådgivning, hvor presisjon og et visst skjønn er viktig for gode resultater.

– Det er særlig her jeg ser at selskaper som Justify og jurister generelt vil ha en viktig rolle fremover i å spille på lag med teknologien for å ivareta folks rettsikkerhet og kvaliteten i det som tas i bruk av kundene.

– Tregt i jussens verden

Legal tech-gründeren mener også 2023 igjen har vist at ting går ganske tregt i jussens verden.

Han sier han da blant annet tenker på at ny advokatlov fortsatt ikke har trådt i kraft og at det fortsatt ikke er gjennomført «nødvendige endringer i lov og forskrift som muliggjør digital signering av testament, fremtidsfullmakt, ektepakt og enkelt andre juridiske dokumenter.»

– Det er for meg helt meningsløst med fortsatt krav til papirsignering, når digital signering er både vanskeligere å forfalske enn noen streker på ett papir og har langt mer informasjon som gir mulighet til å avdekke ulovlige forhold.

På spørsmål om det er noen jurister han mener har utmerket seg positivt vil Foss trekke frem Datatilsynet som han mener har

gjort et «formidabelt» arbeid med å forfølge Facebook/Meta sin ulovlige praksis knyttet til salg av personopplysninger til tredjeparter.

– Dette kan bli en svært viktig milepæl for forbrukervernet både i og utenfor Europa, og vil kunne ha stor betydning fremover. Siste ord er forhåpentligvis ikke sagt i denne saken, og jeg håper nå tilsynet også vurderer det siste mottiltaket fra Meta, hvor selskapet nå vil tvinge kunden til å enten la seg selge, betale selv eller slette profilen.

Året som kommer vil nok være preget av en fortsatt rivende utviklingen på teknologifronten, tror Foss.

– Jeg håper vi både vil se nye verktøy som lar oss jurister jobbe bedre og forhåpentligvis vil vi kunne bryte noen barrierer, slik at jussen vil bli mer tilgjengelig og relevant for flere enn i dag.

– Ingen jurist er skånet fra verden rundt oss, og alle er nødt til å henge med for å unngå å bli irrelevant over tid. Jeg tror nok likevel at juristers arbeidshverdag stort sett vil bli som før de neste årene, men på lengre sikt må alle være forberedt på store endringer i både i måten vi jobber på og type arbeidsoppgaver.

– Jeg mener at vi som jurister bør erkjenne at jussen for de fleste med god grunn oppleves som utilgjengelig og ofte som et hinder for det en ønsker å få til. Her bør vi som bransje ta større ansvar fremover i å forenkle regelverk og fjerne unødvendig kompleksitet på alle områder, slik at vi i større grad vil kunne omfavne de positive mulighetene teknologien gir oss.

– Nye utfordringer ved kontroll av originalitet og juridisk metode

Marcel Stray er nestleder i Juristforbundet Student. Han trekker frem tre ting som har preget jusstudentene i året som har gått.

 Tuva Bønke Grønning

Chat GPT på eksamen

Stray peker at på jusstudentene i 2023 har opplevd en økende integrasjon av teknologi i eksamensprosesser, spesielt med innføringen av ChatGPT. Dette har gitt dem en ny dynamikk i måten de svarer på juridiske spørsmål, opplever Stray.

– Innføringen av ChatGPT på enkelte eksamener har sannsynligvis vært drevet av ønsket om å evaluere studentenes forståelse av juridiske prinsipper og evnen til å anvende kunnskapen i praksis. Dette har også bidratt til å teste studentenes evne til å kommunisere komplekse juridiske argumenter gjennom skriftlig form.

– På den andre siden har også universitetene fått oppleve nye utfordringer knyttet til kontroll av originalitet og juridisk metode i de leverte tekstene, påpeker han.

Karakterpress

At jusstudentene opplever karakterpress er absolutt ikke nytt av året, men Stray påpeker at det fortsetter

å være utfordrende og at konkurransen om jobbmulighetene fortsetter å være intens.

– Dette kan ha resultert i økt stress og press for å oppnå høye karakterer. Økningen i karakterpresset kan være knyttet til et stadig mer konkurransedyktig jobbmarked innen juss, der arbeidsgivere ofte legger vekt på akademiske prestasjoner. Dette kan også være relatert til et økende fokus på karakterer som et kriterium for stipendtildeling og andre økonomiske fordeler.

– Videre bør det tilføyes at fakultetene har i 2023 fått et mer bevisst forhold til situasjonen, og iverksatt

tiltak for å betrygge studentene på eksempelvis fremtidig jobbutsikter.

Lån og stipend

Studenter generelt har måttet takle økonomiske utfordringer knyttet til finansiering av studiet, inkludert høye undervisningsavgifter, bøker og andre utgifter. Mange må balansere deltidsjobb med studiene eller søke økonomisk støtte for å kunne fullføre studiene, sier Stray.

– Jusstudiet er som mange vet ekstremt krevende, og behovet for å arbeide deltid, og kanskje mye, vil kunne redusere arbeidskapasitet på studiet, eller gå utover andre ting. Flere jusstudenter balanserer på en tynn line når det kommer til utnyttelse av timer i døgnet, noe som kan gå på bekostning av prestasjoner, hvile og det sosiale.

– Et økt karakterpress vil sammen med dette kunne bidra til økt stress og andre relaterte helsemessige utfordringer blant studentene.

Nytt år

Når vi etter hvert går inn 2024 tror Stray konflikten i Midtøsten vil prege undervisningen for jusstudentene i mange emner.

– Eksempelvis for å vise de lengre linjene i fag som rettshistorie, rettsfilosofi, og kanskje noe mer konkret i emner som statsrett og folkerett.

– Videre tror og håper jeg at det vil være et større fokus på teknologisk forståelse, og ferdighetsutvikling.

Første år med eget budsjett

– Vi opplever at justispolitikerne er lydhøre for innspill, og ønsker å bidra til en forbedret straffesaksbehandling, sier Marianne Børseth Steensby, leder for Politijuristene.

Ole-Martin Gangnes

– 2023 har vært det første året i historien hvor påtalemyndigheten i politiet har hatt sitt eget påtalebudsjett. Det er viktig for at politikerne skal kunne kontrollere at pengene til påtalemyndigheten, som tidligere var gitt som øremerkede midler uten kontrolladgang, nå faktisk benyttes i påtalemyndigheten, sier Marianne Børseth Steensby, leder for Politijuristene.

– I tillegg mener vi at eget budsjett til påtalemyndigheten også sikrer vår uavhengighet til politiet. Påtalemyndigheten i politiet er politiets viktigste legalitetskontrollør. Da er det viktig at det ikke er politiet som bestemmer over hvor mye penger som skal brukes til kontroll av dem selv, men at påtalemyndigheten prioriterer dette ut fra sitt eget budsjett.

– Hva husker du best fra jubileet?

– Det er alle de gode politiske møtene på Stortinget som vi har hatt med våre justispolitikere i justiskomiteen samt de høringene vi har deltatt på. Politijuristene opplever at justispolitikkerne våre er lydhøre for innspill, og ønsker å bidra til en forbedret straffesaksbehandling.

Foto: Juristen

Inndragningsteam

– Er det en jurist du synes har utmerket seg i dette året?

– Det må være jurist Ingvild Wetrhus Thorsvik, som sitter i justiskomiteen for Venstre. Hun har løftet vårt forslag om opprettelsen av inndragningsteam i alle politidistrikter til et dok 8 forslag. Nå har også Venstre, også i sitt forslag til alternativt statsbudsjett, fulgt opp forslaget med kr. 48 millioner i friske midler som skal være tilstrekkelig til å opprette et inndragningsteam bestående av en jurist, en etterforsker og en økonom i hvert politidistrikt. Opprettelse av inndragningsteamene vil være et viktig verktøy for politiet til å inndra de finansielle musklene til de som driver med organisert kriminalitet.

– Hva vil prege ditt felt og juristers arbeidshverdag i 2024?

– Politiet er avhengig av mulighet til økt digitalisering, for å kunne

levere bedre polititjenester. Digitalisering koster penger. Vi har for mange manuelle prosesser i politiet i dag. Økt digitalisering vil gjøre politiet mer effektivt, for eksempel å digitalisere tale til tekst for etterforskere på stedet, AI for gjennomlesing av dokumenter i jakten på motstrid i avhør og effektivisering av utarbeidelse av prosedyrer etc.

– Slik det ser ut pr i dag, vil 2024 bli et mer krevende arbeidsår for påtalejurister i politiet enn hva det har vært i 2023. Straffesaksporteføljene til den enkelte påtalejurist vil øke fordi det foreslåtte påtalebudsjettet dessverre ikke er stort nok til å dekke lønns- og prisveksten for inneværende år. Den eneste muligheten for å holde budsjettet, er å nedbemanne og det i en tid hvor antall anmeldelser har økt betraktelig fra 2022 til 2023. Det kan umulig være en ønsket politisk utvikling.

Snirklet seg forbi lavvo-telt og leirbål på vei til jobb

Fosen-demonstrasjonene satte sitt preg på Oslo, og er blant begivenhetene sorenskriver Yngve Svendsen husker best fra året som gikk.

Han trekker fram to jurister, Lise Klavenes og Arnfinn Bårdsen, når han blir bedt om å nevne jurister han mener har utmerket seg spesielt.

 Tore Letvik

Lederen for landets største domstol, Oslo tingrett har stor spennvidde i sin årsoppsummering overfor Juristen. Fra en krevende budsjettsituasjon, til å daglig håndtere en langvarig tilstedeværelse av engasjerte demonstranter som samlet seg rundt tinghuset.

– I flere uker gikk jeg forbi lavvo og leirbål på vei inn i tinghuset, og arbeidet til lyden av joik og kamprop. Vi har ofte saker i skjæringspunktet mellom politikk og juss, men Fosen-saken og de interessante juridiske og politiske problemstillingene den har reist, er nok det jeg

umiddelbart husker best fra våre hjemlige trakter dette året.

– Internasjonalt synes jeg det er interessant og forunderlig å følge med på brytningen mellom juss og politikk i USA. Året er jo også tungt preget av krig og konflikt, og vi har fått en tilspisset kamp om faktum knyttet til folkerettsbrudd. Som de fleste er jeg bekymret over utviklingen.

Når vi spør sorenskriveren hvilken jurist han mener har utmerket seg i 2023, svarer Svendsen at han må trekke fram to.

– Vår tidligere dommerfullmektig, Lise Klaveness, har som jurist og president i Norges Fotballforbund hatt et sterkt og modig fokus på menneskerettigheter. Det startet allerede i 2022, men har fortsatt i år. Jeg vil også nevne Arnfinn Bårdsen som nå har lagt bak seg sitt første hele år som seksjonspresident i EMD. Han er en fremragende jurist som også representerer Norge internasjonalt på en utmerket måte på det viktige menneskerettsområdet.

KI som beslutningsstøtte

Vi spør Svendsen hva han tror vil prege hans felt og juristers arbeidshverdag i 2024.

– Den teknologiske utviklingen går fort. Mulighetene er mange, og det gjelder å henge med i svingene.

For dommerne håper jeg det etter hvert blir mulig å begynne å bruke KI som beslutningsstøtte, og i alle fall at forberedelsene til dette snart kommer ordentlig i gang.

Når vi spør hva som har preget hans felt i 2023, trekker Svendsen fram de økonomiske rammer som preger domstolens virksomhet.

– Budsjettsituasjonen har satt sitt preg på året på mange måter. Med færre ansatte må vi gjøre det vi kan for å jobbe enda smartere. Vi opplever at satsingen på mer spesialisering ikke bare hever kvaliteten, men også bidrar til en mer skreddersydd saksbehandling. Engasjerte dommere har besøkt flere titalls advokatkontorer for å fremsnakke aktiv saksstyring og storkravsveilederen vi laget sammen med Advokatforeningen. Nå vurderer vi også å prøve ut normert rettsmøtetid på noen saksområder. Vi brenner jo for at flere skal få tilgang til de gode tvisteløsningene vi har i norske domstoler, fremholder Svendsen.

Sakskostnader

Det var også tema på Oslo tingretts Aktørkonferanse 25. april i år: «Hvordan redusere sakskostnader i sivile saker», hvor avdelingsleder Hanne Sofie Bjelland og Anette Barth innledet om domstolens erfar-

Foto: Marius Mass Grøtvedt Oslo tingrett

inger med aktiv saksstyring. For å gi denne satsingen et nytt virkemiddel, ønsket tingretten å høre advokatens mening om normering av rettsmøtetid og synspunkter på om dette kan være et godt grep for å redusere partenes sakskostnader. På tingrettens Facebookside ga domstolen følgende referat fra aktørkonferansen:

«Advokat Pål Sverre Hernæs (advokatfirmaet Hjort) så både for- og ulemper for klient og advokat ved å ta i bruk mer bindende normer for rettsmøtetid. Han konkluderte likevel med at han var positiv til en prøveordning for alminnelige tvistesaker.

For UNE-sakene mente advokat Liv Inger Gjone Gabrielsen fra Regjeringsadvokaten at det nok ikke var mye å hente: i disse sakene er det allerede i praksis en viss normering, og det er dessuten liten sammenheng mellom tid i retten og sakskostnadsnivået.

Advokat Arne Meidell (Claims Link) og advokat Erik Johansen (HELP Forsikring) var invitert for å uttale seg om normert rettsmøtetid i avhendings-sakene. Meidell mente dette kunne gi en positiv effekt på sakskostnadene, mens Johansen stilte seg noe avventende og var usikker på gevinsten.

Kommuneadvokat Camilla Selman deltok også i debatten, og sa

blant annet at barnevernssaker kan egne seg for normering. Tingretten tar med seg innspillene i sitt videre arbeid med å styrke den aktive saksstyringen og få ned sakskostnadene.»

Av andre saker Svendsen trekker fram som viktig for 2024, nevner han følgende faktorer:

– 2023 var også året da bestemmelsene om domstolkontroll i e-tjenesteloven trådte i kraft. Her har Oslo tingrett fått en viktig kontrolloppgave. Ellers vil jeg trekke fram to prosjekter som vi har jobbet mye med: lyd- og bildeopptak av forklaringer i retten, og et hurtigspor for unge lovbyggere. Vi håper å realisere begge om ikke altfor lenge.

Justismord gjorde dypt inntrykk på riksadvokaten

Mange husker riksadvokat Jørn Sigurd Mauruds direktesendte pressekonferanse hvor han, på vegne av påtalemyndigheten, beklaget justismordet i Baneheia-saken. I sitt tilbakeblikk på 2023 trekker Maurud fram tildelingen av Rettssikkerhetsprisen som en av begivenhetene han husker best.

Tore Letvik

– Jeg synes det var veldig hyggelig – og fortjent – at årets rettssikkerhetspris ble tildelt Bjørn Olav Jahr, Lars Mikkelt Tronsrud og Halvard Sivertsen for deres roller i arbeidet for gjenopptakelsen av drapsdommen mot Viggo Kristiansen. Den saken har gjort dypt inntrykk på meg også, sier Maurud til Juristen.

Det var i slutten av oktober 2022 riksadvokaten beklaget den urett som er begått mot Viggo Kristiansen, ved at han feilaktig ble dømt til 21 års fengsel for drapene på Lena Sløgedal Paulsen (10) og Stine Sofie Sørstrønen (8) i Baneheia. Riksadvokaten gjorde det klart at påtalemyndigheten innstilte på full

frifinnelse. Kristiansen ble senere formelt frifunnet av Borgarting lagmannsrett den 15. desember 2022.

Juryen for «Norges Juristforbunds pris for rettssikkerhet og likhet for loven» vedtok enstemmig 5. juni i år å tildele rettssikkerhetsprisen for 2023 til Halvard Sivertsen, Lars Mikkelt Tronsrud og Bjørn Olav Jahr, «som alle har hatt fremtredende roller i gjenopptakelsen av Baneheia-saken, og som juryen vil premiere for sin særskilte innsats for rettssikkerhet», som det blant annet heter i begrunnelsen. Rettssikkerhetsprisen ble utdelt i Gamle Logen i Oslo 18. oktober.

25-juni-saken

Når vi spør Maurud hva som har preget hans felt i 2023, og hvorfor, har han en hel bukett av saker og hendelser på «menyen». Som terrorangrepet på utesteder i Oslo sentrum i 2022, konsekvenser av Russlands angrep på Ukraina og kriminalitet gjennom digitale nettverk.

– Jeg opplever de fleste år på mitt felt som begivenhetsrike, og 2023 er intet unntak. Konkrete straffesaker som de særlig mediefokuserte gjenopptakelsessakene, sakene om inhabilitet for nåværende og tidligere regjeringsmedlemmer, særlig profilerte saker fra Spesialenheten og den såkalte «25. juni-saken» har så klart preget virksomheten ved mitt kontor. Men også beredskapen mot, og straffefølgning av, kriminalitet i kjølvannet av den generelle verdenssituasjonen med krig, migrasjon, kriser og digitale trusler, sier Maurud.

Han forteller at det også har vært høy aktivitet innenfor den del av Riksadvokatembetets virksomhet som knytter seg til normering.

– Vi har blant annet laget nye retningslinjer for avhør av barn og særlig sårbare personer som er mistenkte i straffesak, og innen årets slutt håper vi å ferdigstille to nye rundskriv om henholdsvis etterforskning av brannsaker og saker om mishandling i nære relasjoner, sier Maurud.

«Retningslinjer for avhør av barn og særlig sårbare personer som er mistenkte i straffesak» ble sendt ut av Riksadvokaten 19. september. Formålet med retningslinjene er å «sikre etterlevelse av reglene som gjelder for politiavhør av barn og særlig sårbare personer som mistenkt i straffesak, herunder ivaretagelsen av prosessuelle rettigheter. Retningslinjene skal også bidra til at slike avhør holder god kvalitet og at barn og særlig sårbare personer blir behandlet på en hensynsfull måte.»

Riksadvokaten på Grev Wedels plass

Riksadvokaten befinner seg ikke lenger i lokalene Koppgården i Stortorvet 2 ved Karl Johans gate. Når Maurud møter Juristen, så kommer han ut av mye mer sjønære lokaler.

– Etter omtrent 30 år på Stortorvet synes jeg det er verdt å nevne at Riksadvokatembetet i år har kommet på plass i nye lokaler i det gamle Astrup Fearnley-museet på Grev Wedels plass. Det har blitt skikkelig fint!

Riksadvokatembetets nye lokaler befinner seg på en plass med historisk sus. Grev Wedels plass er oppkalt etter Grev Johan Caspar Herman Wedel Jarlsberg (1779-1840), en fremtredende norsk politiker og greve som spilte en viktig rolle i utformingen av den norske grunnloven på Eidsvoll i 1814.

Når vi ber Maurud trekke fram en enkeltjurist som har utmerket seg i 2023 setter riksadvokaten foten resolutt i bakken.

– Det er så mange jurister som i mine øyne har utmerket seg i året som har gått, og det blir helt umulig å rangere. I min egen etat kunne jeg ha navngitt flere statsadvokater som har imponert meg med fremragende arbeid i krevende straffesaker og aktorater. Det befinner seg også svært dyktige jurister i viktige posisjoner i andre deler av samfunnslivet vårt, både i domstolene, i politikken og i embetsverket som jevnlig imponerer meg i arbeidet sitt. Jeg kunne

Etter omtrent 30 år på Stortorvet har i år Riksadvokatembetet kommet på plass i nye lokaler i det gamle Astrup Fearnley-museet på Grev Wedels plass. Det har blitt skikkelig fint, sier riksadvokat Jørn Sigurd Maurud. (Foto: Tore Letvik)

så klart ha navngitt flere av dem her, men det vil jeg altså ikke.

Styrker fagledelse

Vi får imidlertid riksadvokaten med på å ta en kikk inn i krystallkulen for å antyde hva som kan bli viktig i det kommende året.

– De mange utfordringer som følger i kjølvannet av den digitale samfunnsutviklingen vil helt sikkert prege arbeidshverdagen for juristene også i 2024, ikke minst på straffesaksområdet. Det er ikke alltid lett å forutse hvilke enkeltsaker som får stor oppmerksomhet i den offentlige debatten, men erfaringsmessig dukker de opp hvert eneste år og vil uten tvil prege arbeidshverdagen min også neste år.

– Jeg kan også nevne at vi er i gang med planleggingen av en stortilt styrking av vår fagledelsesvirksomhet overfor politiet, og at denne planleggingen skal implementeres i virksomheten i løpet av neste år. Dette er et stort arbeid som helt sikkert kommer til å prege min og hele Den høyere påtalemyndighets hverdag, sier Maurud.

Et spennende år for teknologi og samfunnsutvikling

Dette har vært et spennende år for Juristforbundet. I løpet av året har Juristforbundet opprettet kontakt med de fleste av Stortingets komiteer. Vi har levert mange høringsinnspill og -svar, både skriftlige og muntlige, til både de ulike departementer og nevnte komiteer. For meg har kanskje overraskende mange – og flest – vært til andre komiteer enn Justiskomiteen, som Juristforbundet tradisjonelt har arbeidet tettest mot. Det er mange områder jeg kunne reflektert over på slutten av et år, men det er særlig ett område jeg vil dele noen tanker om.

Den digitale utvikling er ikke en teknologisk utvikling. Det er en samfunnsutvikling basert på teknologi. Men som krever, forutsetter og nødvendiggjør alt annet som skal følge en samfunnsutvikling, ikke minst rettslig grunnlag, rettslige rammer og rettslig styring. Derfor engasjerer Juristforbundet seg sterkt i dette spørsmålet nå. For det vi ser er at denne utviklingen har spunnet avgårde uten at tilstrekkelig rettslig grunnlag, rettslige rammer og rettslig styring har vært på plass. Og kanskje uten at vi jurister har fulgt helt med i timen. For vi er faktisk etterspurt her, til og med savnet. Vi erfarer at teknologer og andre yrkesgrupper ønsker oss med, fordi de ser nødvendigheten av juristers involvering og verdien vi kan – og bør – tilføre denne utviklingen.

Juristforbundet legger til grunn at rettsvitenskapen, jusstudentene og juristene er blant de aller viktigste premissleverandørene for at Norge skal kunne digitaliseres videre og dra nytte av kunstig intelligens på en positiv måte. Det er etter vårt syn helt avgjørende at både dagens

jurister og morgendagens jurister settes i stand til å håndtere denne samfunnsutviklingen. De må da også lære å forstå digitaliseringen. For det er, etter vårt syn, vanskelig å lære seg å både regulere og styre, i det hele tatt håndtere rettslig, noe man ikke helt forstår.

Vi har tatt til orde for en digital lovvask, der det kartlegges hvilke eksisterende lov- og regelverk som er godt egnede rammeverk for teknologi som kunstig intelligens, og hvor det utarbeides lover der det er mangler. I arbeidet med å utvikle og tilpasse rammebetingelsene for samfunnsdigitaliseringen, bør det også stilles krav om at det redegjøres for hvordan nye regler og endringsforslag påvirker den bakenforliggende interesseavveiningen som en rettsregel er ment å ivareta.

Også som fagforening og arbeidstakerorganisasjon vil dette prege oss. Stadig flere beslutnings- og styringsprosesser vil digitaliseres, og være støttet av systemer med innslag av kunstig intelligens, som også kan medføre krevende omstillings- og nedbemanningsprosesser. Da må det sikres at utviklingen skjer på en ansvarlig måte, hvor arbeidstakernes interesser og trepartssamarbeidet ivaretas.

Juristforbundet har medlemmer som er svært gode på området. Vårt eget Tech Forum har levert verdifulle bidrag. Vi ser jo at både enkelte advokatfirmaer og enkelte offentlige etater er langt fremme når det gjelder digitaliseringen. Men vi ser samtidig at dette er et felt som er fremmed og ukjent for mange – kanskje de aller fleste. Nær tre av fire av våre studentmedlemmer sier at

de ikke får god forståelse for KI igjennom studiet.

Dette har en tydelig side mot et annet felt Juristforbundet har arbeidet mye med, hvor vi har adressert at det i alt for liten grad satses på hverken juridisk forskning eller jusutdanningen. Jussen er samfunnets ingeniørkunst. Rettsvitenskapens ene hovedformål er jo nettopp å utgjøre selve forutsetningen og verktøyet for å nå alle de ulike politiske målene som Storting og regjering fastsetter gjennom lovgivning. Derfor arbeider vi hardt for at ikke minst lovgiver skal vise interesse for hvordan lovene fungerer i samfunnet, om de fungerer som planlagt, og hva som skal til for å gjøre det, som en satsning på juridisk forskning vil vise. Vi ser dessverre alt for ofte at lovgiveransvaret, som er en av Stortingets tre hovedoppgaver, synes å stanse ved Stortingets dørterskel.

Digitaliseringen av samfunnet er også juristenes fremtid. Alt tyder på at 2024 blir et nytt spennende år for Juristforbundet!

Ingen
egenandel

Digital legehjelp inkludert i medlemskapet

Få hurtig hjelp av erfarne leger og sykepleiere på telefon og video 24 timer i døgnet – 365 dager i året. Du betaler ingen egenandel. Du kan få hjelp med resepter, henvisning til spesialist, veiledning til offentlige/private helsetjenester og i noen tilfeller korte sykmeldinger. Tjenesten kan også benyttes av ektefelle/samboer og barn.

Er det nødvendig med en fysisk konsultasjon, vil du selvfølgelig bli anbefalt å gå til fastlege, legevakt, sykehus eller privat legesenter.

Ta kontakt på 55 17 90 09.

JURIST
FORBUNDET

Teknologi

– Jeg tror hver og en av oss må for hva vi må lære oss

Juristene er åpne og positive til ny teknologi, men uroer seg for at de ikke vet hvordan de skal bruke den.

Tuva Bønke Grønning

For andre år er norske jurister og advokater med i Karnovs undersøkelse som resulterer i rapporten *Fremtidens jurist*. I rapporten kommer det blant annet frem at teknologiske innretninger beregnet på bransjen «blir stadig med attraktive, og jurister senker guarden».

Hele 96 prosent av juristene i de skandinaviske landene mener det er viktig for dem å både forstå og kunne bruke nye digitale verktøy. 71 prosent ser frem til en enda mer digitalisert fremtid.

Likevel svarer 48 prosent at de engster seg for at de ikke har «nødvendige ferdigheter for å få fullt utbytte av legal-tech-produkter».

Hans-Petter Nygård, administrerende direktør Karnov, synes tallet er høyt.

– Likevel vil jeg begynne med å påpeke at det er hyggelig å se at hele bransjen ser at dette er noe de må forholde seg til i fremtiden og at jurister generelt er motivert for å til egne seg ny kunnskap om teknologi.

Hans-Petter Nygård
(Foto: Karnov)

Tviler på egne tech-kunnskaper

Nygård forteller at mange blir overrasket over at også de yngste respondentene føler uro ved tanken på å bruke flere legal-tech-produkter i fremtiden. Blant jurister mellom 23 og 29 år, svarer 45 prosent at de mangler riktig kompetanse for å få fullt utbytte av nye legal-tech-produkter.

Da Karnov presenterte rapporten i et stort norsk advokatfirma for noen uker siden, var dette noe også firmaet stusset over, forteller Nygård.

– Men så har det jo ikke vært veldig mye kompetanseheving knyttet

til teknologi og digitalisering i jusstudiet tidligere. Dette vet vi at akademia jobber aktivt med – universitetene og høyskolene har allerede fått på plass nye fag og undervisningsmetoder, og vi vet at utdanningsinstitusjonene stadig endrer og forbedrer utdanningsløpet i takt med utviklingen ellers i samfunnet, sier Nygård.

Han synes likevel det er et tankekors.

– Vi har snakket med flere som bekrefter at når de får en nyansatt, så opplever de at den nyansatte ikke nødvendigvis har så stor digital kompetanse, selv om de har vokst

ta litt ansvar selv

opp i en digital verden. Hvis du er flink til å bruke sosiale medier og iPad, så betyr det ikke nødvendigvis at du kan utnytte all funksjonalitet i Lovdata Pro eller lett kan sette deg inn i nye legal-tech-produkter.

Hvem har ansvaret?

Undersøkelsen stiller også spørsmål ved hvem som har ansvaret for at juristene har godt nok kunnskap. Er det arbeidsgivere, er det juristene selv, er det utdanningsinstitusjonene?

I undersøkelsen fikk respondentene mulighet til å krysse av for flere muligheter. Slik svarte de:

- Den ansatte selv: 62 prosent
- Ledergruppen: 47 prosent
- Nærmeste leder: 46 prosent
- Jusstudium: 30 prosent
- Advokatforeningen: 18 prosent
- HR-Funksjon: 12 prosent
- Annet: 5 prosent
- Vet ikke: 4 prosent

Det påpekes i rapporten at kun 10 prosent av juristene i de skandinaviske land anser opplæring i digital kompetanse for å *kun* være deres eget ansvar.

«I forlengelsen av dette viste resultatene at 74 % av respondentene valgte enten sin ledergruppe eller nærmeste leder. Dette betyr at tre av fire jurister mener at ledelsen eller lederen er delvis ansvarlige for å gi dem opplæring i nødvendig digital kompetanse. På flervalgsspørsmål valgte 47 % ledergruppen og 46 % valgte nærmeste leder. Kombinert

indikerer disse resultatene en stor grad av individuelt ansvar og høye forventninger til ledergruppen/lederen.»

Hans-Petter Nygård sier han var noe overrasket over at akademia ikke kom høyere.

– Det er også spennende å nyanse litt. Ser vi for eksempel på alder, ser vi at den «voksne» aldersgruppen peker mer på et personlig eget ansvar, mens den yngre generasjonen peker litt mer på ledelsen. Og flere av de yngre pekte også på utdanningsinstitusjonen.

Selv tror han ikke at det kun er ett svar, men at alle må bidra.

– Jeg tror hver og en av oss må ta litt ansvar selv for hva vi må lære oss. Men jeg tror jo at dette setter noen spørsmålstegn, eller hvert fall utfordrer akademia til å tenke litt annerledes på hvordan de integrerer digitale verktøy i sitt utdanningsløp. Og så forstår jeg at det er mange andre hensyn å ta, men jeg tror ikke man kommer utenom det.

– Jeg tror også at arbeidsgivere, både i det private og offentlige, må tenke gjennom hvordan onboarding av nyansatte og løpet for etterutdanning foregår når det gjelder digitale verktøy.

– *Er det godt tilbud på etterutdanning, tenker du?*

– Det er et rikt tilbud på etterutdanning generelt, men om det er et godt nok tilbud knyttet til digitale verktøy og ny legal-tech i dag er jeg usikker på. Den teknologien det

snakkes mest om i disse dager er rykende fersk, og utvikler seg raskt. Vi vil nok se ikke bare nytt *innhold* i etterutdanningstilbudet, men også nye *former* for påfyll av kunnskap i tiden fremover.

Travle jurister

Hans-Petter Nygård påpeker også et annet aspekt ved bransjen og jurister som kan spille inn, nemlig at jurister ofte er travle og har mye å gjøre. Det kan gjøre det utfordrende å sette seg inn i nye hjelpemidler, skaffe seg oversikt og gjennomføre kurs eller etterutdanning, tror han.

Økningen i hvor stor andel av juristene som tror teknologi vil være den viktigste pådriveren i bransjen de kommende årene, kan ha sammenheng med lanseringen av ChatGPT, som skjedde etter at fjorårets undersøkelse ble gjennomført, sier Nygård.

– Det er en kraftig økning, og den er enda større om vi ser kun på Norge, og enda større igjen om vi kun ser på advokatbransjen i Norge. Der er det en økning på nesten 40 prosent.

Det er positivt, mener Nygård.

– Hypotesen er at dette skjer fordi ChatGPT og kunstig intelligens er på alles lepper. Vi kan ikke lenger lukke øynene og håpe det går over, vi må forholde oss til teknologien.

ChatGPT

– Jussen er et av fagfeltene som vil bli aller sterkest påvirket

Per Kristian Bjørkeng er teknologijournalist i Aftenposten og ga 1. november ut boka *Knekk ChatGPT-koden – Lær å tenke nytt og ta i bruk tidenes kraftigste dataverktøy*. Han ble selv overrasket over god hjelp ChatGPT kan gi og mener flere burde bruke det mer.

 Tuva Bønke Grønning

Bjørkeng beskriver verktøyet som en «klok datahjerne som også er analytisk».

– Jussen er et av fagfeltene som vil bli aller sterkest påvirket. Det vil skje mer enn på andre felt og veldig mye raskere enn mange tror, sier han.

– Årsaken er at jurister jobber mye med offentlig informasjon og resonnering over offentlig informasjon. Det er veldig mye materiale som er tilgjengelig for en datamaskin. Det er viktig å påpeke at dette er noe annet enn en søkemotor. Den kan også resonnerer rundt ting den ikke har sett før.

I boka ønsker Bjørkeng å guide leseren i hvordan chatboten fungerer og hvordan du kan bruke den i akkurat ditt arbeid. Han påpeker at verktøyet er helt nytt for oss og at hvis du bruker det på samme måte som du bruker Google vil det ikke være spesielt nyttig.

I stedet må du øve deg på hvordan du kan instruere chatboten for å få best mulig utbytte av den.

(Les Bjørkengs tips i faktaboksen på side 38.)

– Da ChatGPT 3.5 kom ut i november i fjor var det nok mange som prøvde litt og syntes det var fascinerende, men raskt la det fra seg igjen. Den var god for videregående elever, men for eksempel for en jusstudent eller en advokat var det ikke godt nok, sier Bjørkeng.

– Men i mars kom GPT 4, som er bak betaling, og forskjellen er veldig, veldig stor – kanskje aller størst innenfor juss.

Han trekker frem en undersøkelse hvor ChatGPT 3,5 ble utsatt for 30-40 amerikanske jusseksamensoppgaver. Chatboten strøk blant annet på multiple-choice-delen.

– Den strøk på eksamen. Hvor mange vil velge å gå til en advokat som har strøket hvis de trenger juridisk hjelp? spør Bjørkeng.

Da ChatGPT 4 ble lansert ble den samme undersøkelsen gjennomført igjen, men denne gangen med et ganske annet resultat: nå havnet svarene fra chatboten blant de ti prosent beste besvarelsene.

– Sannsynligvis gjorde den det bedre enn de fleste juristene som leser denne teksten ville gjort. Men så er det viktig å si at å ta eksamen ikke er det samme som å være jurist.

Kan ikke gjøre jobben din

For Per Kristian Bjørkeng er nemlig klar på at en chatbot ikke kan gjøre jobben din. Den er god på relativt korte og oversiktlige oppgaver, som for eksempel en eksamen.

– Men den kan neppe lage en fullgod juridisk betenkning, sier forfatteren.

Det er foreløpig en viktig begrensning for norske jurister, da det ennå ikke ligger inne alt av norske

Per Kristian Bjørkeng
(Foto: Sturlason)

rettskilder. Men Bjørkeng er ikke i tvil om at det kommer, og at det skjer veldig snart.

– Norske jurister må selv finne ut av hva slags rettskilder den er trent på. Men dette verktøyet har en evne til å lære som er ekstremt god. Mye bedre enn hva folk har oppfattet. Den vil bli bedre trent på norsk, og omfanget av norske rettskilder er ingen begrensing for å lære seg ting på detaljert nivå.

– Men det er allerede mye å hente selv om den ikke har alt norsk ennå, og mange jurister jobber jo også internasjonalt.

God på det store bildet

Bjørkeng tror mange jurister har mye å hente på å sette seg inn i hvordan ChatGPT virker og ta den i bruk. Han beskriver den som en kompresjon av kunnskap, litt på samme måte som hjernen til et menneske.

Den er derfor utrolig god på de store detaljene og kan gi god oversikt, spesielt i startfasen av en arbeidsoppgave. Bjørkeng mener det bare er et tidsspørsmål før det meste av norsk lovverk og rettskilder er tilgjengelige for ChatGPT, men understreker at chatboten også kan brukes til mye mer.

– Du kan bruke den til skrivning og til å sette opp dokumenter. Idéutvikling er den veldig god på. Den er veldig god på å komme med forslag, og et forslag vil man jo sjekke opp, så der trenger man ikke være så redd for faktafeil, sier han.

Det kan også være nyttig å bruke den til research, spesielt i startfasen.

– Og så må du aldri bruke den som faktakilde. Det må jeg gjenta. Du kan aldri si at «ja, men ChatGPT sa det». Det er du som har ansvaret.

– Bør tas i bruk

Bjørkeng tror jurister kan oppleve kraftig konkurranse fra ikke-jurister om man ikke tar verktøyet i bruk.

– Plutselig er det ikke sånn at jurister er enerådende på juss. Jeg vil ikke snakke jurister ned, men en del av oppgavene er enkle oppgaver.

Han har likevel ikke noen tro på at jurister blir overflødige eller at KI tar over jobben, bare at den vil kunne gjøre den annerledes og endre hverdagen.

– Jeg vil kanskje ikke betale 5000 kroner for en advokat som lager en fremtidsfullmakt lenger, men jeg kan godt betale 500 kroner for at en advokat kvalitetssikrer en som er laget av KI.

– Men i dag er veldig mange juridiske oppgaver dyre å få hjelp til, men hvis det blir billigere vil jo veldig mange flere kunne ha mulighet til å betale. Jeg tenker at jurister ikke skal være redd for jobbene sine.

Bjørkeng tror heller de nye verktøyene kan by på mer effektivitet og en opplevelse at man får mer tid til det mange opplever som de mest spennende og utfordrende oppgavene i jobben.

– Men det er du som holder oppsyn og driver ting gjennom. Du er den som har viljen til å få ting gjort. Denne maskinen har ikke noen egen vilje. Noen må holde i den og styre den, men den kan hjelpe deg med deler av oppgavene dine.

Kan lyve

Men at chatboten er god på oversikt, resonneringer og det store bildet, går

Tips til bruk av ChatGPT

Per Kristian Bjørkeng kommer med disse tipsene når du skal bruke ChatGPT:

- Du må dirigere chatboten. Det er viktig å være tydelig og spesifikk. Dette er noe annet enn et Google-søk.
- Gi den en rolle som du vil ha hjelp av. Start for eksempel med å si at den er en advokat, eller sosionom, eller systemarkitekt.
- Tenk på format. Gi instruksjoner om for eksempel lengde, at du vil ha punktvis eller argumenter for eller mot.
- Mange har spekulert i om chatboten består av flere ulike «eksperter» og at hvordan spørsmålet stilles kan ha noe å si for hvilken som svarer og derfor også kvaliteten på svaret. Begynn derfor en chat med noen tydelige instruksjoner og juridiske ord og uttrykk deg så chatboten skjønner til hvilken ekspert du skal sendes.

ofte på bekostning av detaljene. Der kan den rett og slett lyve eller «halusinere» som det kalles.

– En god jurist vil kunne gi deg en god oversikt og innføring i et juridisk emne, men hvis han eller hun ikke husker en detalj, vil juristen selv forstå det og kanskje si «Jeg husker ikke helt hvem som sa akkurat dette, men det kan du sjekke opp», forklarer Bjørkeng.

Der hvor et menneske forstår at de har glemt noe eller ikke er sikker på en faktadetalj vil chatboten nemlig finne på noe som virker plausibelt.

– Det er ikke sann at den bevisst prøver lure oss, men det kan være slurv med detaljer. Kanskje kan den finne på å si at jeg er har en doktorgrad i teknologi, noe som ikke stemmer. Men den vil ikke si at jeg er kokk og bor i Afrika. Svarene er stort sett plausible, men det er viktig å ikke bruke den som faktagrunnlag, understreker han.

For jurister kan forfatteren se for seg at chatboten kan være nyttig som en sparringspartner til for eksempel å tenke rundt konsepter.

– Jurister er kunnskapsarbeidere. På et vis gjør de noe av det samme som jeg gjør som journalist: sette seg inn i informasjon, skrive, resonnere og bruke dette sammen med erfaring til å produsere noe selvstendig ut fra en unik kombinasjon med informasjon som du har akkurat i denne saken.

Ba chatboten være advokat

Da Bjørkeng for en stund tilbake ville prøve en amerikansk app, trodde han at han skulle få prøve den gratis i tre dager før han bestemte seg for om han ønsket å betale for den eller ikke. Da han ble trukket penger for tjenesten allerede fra dag en, ble han «rasende».

– Men jeg kunne jo ikke engasjere advokat for det. Dette var et amerikansk selskap, og jeg tenkte at

jeg burde utforme noe som var annerledes enn vanlig klage fra en kunde.

Løsningen ble å sette seg ned og prøve og være tydelig og spesifikk og be ChatGPT utforme en klage for ham. Han beskrev situasjonen i detalj og ba chatboten skrive en klage som om den var en erfaren amerikansk forbrukerrettsadvokat.

Bjørkeng sier han ble overrasket over hvor godt svaret ble, og etter litt småflikking sendte han det av gårde. 30 minutter senere var pengene tilbake på kontoen og han fikk en beklagelse fra bedriften.

Å dobbeltsjekke faktaopplysningene chatboten gir deg, er imidlertid utrolig viktig. Er du jurist eller advokat er den et supert verktøy, men faktaopplysningene må alltid dobbeltsjekkes, understreker Bjørkeng igjen.

Det fikk en advokat i et amerikansk firma erfare når de i juni i år måtte betale 5000 dollar i bot for å

Juristforbundet inviterer til

Nyttårstreff for pensjonistgruppen

Tirsdag 16. januar 2024 kl. 13.30–16.00
(Innregistrering fra kl 13.30)

Sted: Gamle Logen, 1. etg i Strangersalen
Grev Wedels plass 2, Oslo.

Det serveres smørbrød og kaffe.
Begrenset antall plasser.

Påmelding innen 3. januar via våre nettsider eller
til kurs@juristforbundet.no merket kursnr. 249008

Juristforbundet ønsker alle pensjonist-
medlemmer en riktig god jul og et godt nytt år!

Påmelding: [juristforbundet.no/kurs](https://www.juristforbundet.no/kurs)
Spørsmål: kurs@juristforbundet.no

JURIST
FORBUNDET

ha lagt frem falske saker under en rettsak.

Dommeren oppdaget at seks saker de hadde listet opp for å underbygge argumentene i sin egen sak ikke eksisterte. Advokatene hadde nemlig bedt ChatGPT om hjelp.

– Vi begikk en feil i god tro da vi ikke trodde at et teknologiverktøy kunne dikte opp saker ut av det blå, sa de to advokatene som hadde saken i en uttalelse fra advokatfirmaet.

– *Hvordan finner chatboten egentlig på slike ting?*

– Det som nesten er litt kjedelig med denne teknologien, er at den er ufattelig enkel. Den handler bare om å generere neste ord. Så enkelt kan hele denne teknologien forklares. Og så er spørsmålet hvordan i huleste er det mulig å få til noe så verdifullt ut av noe så enkelt? sier Bjørkeng.

– Jo, det er fordi at den faktisk klarer å projisere innholdet i språket. Altså at innholdet i språket er en modell av virkeligheten, rett og slett. For å kunne generere neste ord, må du ha en eller annen forhåndsforståelse av hva virkeligheten er for noe.

Det er derfor ChatGPT også kan svare på spørsmål den aldri har sett i treningsmaterialet.

– Største siden internett

En undersøkelse som kartla effektiviteten og kvaliteten på arbeidet hos 750 konsulenter i det amerikanske konsultentselskapet BCG ga også lovende resultater for bruk av KI på arbeidsplassen.

Konsulentene gjorde først 18 oppgaver uten ChatGPT for så å gjøre 18 lignende oppgaver med hjelp av verktøyet. Det var oppgaver som krevde analyse, kreativitet og resonnering.

– De registrerte 40 prosent økt kvalitet på arbeidet etter at de fikk ChatGPT, og enda litt mer blant dem som hadde fått noe opplæring i hvordan det kan brukes, sier Bjørkeng.

– Når det gjelder tid, så ble oppgavene gjennomført 25 prosent raskere.

Selv om ChatGPT er forholdsvis nytt og det finnes fallgruver, er Bjørkeng sikker på at dette er det «største som har skjedd siden internett kom».

– Inkludert smarttelefonen. Ingenting kan måle seg med dette. Det er som internett veldig bredt anvendelig, men helt annerledes enn

hva vi tidligere er kjent med av kunstig intelligens.

– Frem til nå har KI vært begrenset av at alle systemene var spesialiserte. Skulle man utvikle noe måtte man ha et eget maskinlæringsteam, masse data og kunnskap. Det spesielle her er at det trengs ikke. Dette verktøyet er helt generelt, det er for alle og det er bare å begynne å bruke det i dag.

Hva svarer ChatGPT?

Vi måtte selvfølgelig spørre ChatGPT hva jurister kan bruke verktøyet til. Vi fikk dette svaret:

Jurister kan bruke ChatGPT til en rekke formål, inkludert:

1. Forskning: ChatGPT kan hjelpe jurister med å utføre juridisk forskning ved å generere relevante informasjonskilder og oppsummeringer om juridiske spørsmål og saker.
2. Juridisk rådgivning: ChatGPT kan gi generell juridisk rådgivning om vanlige juridiske spørsmål, for eksempel familierett, kontraktsrett, eiendomsrett, og mer.
3. Dokumentutforming: Jurister kan bruke ChatGPT til å generere førsteutkast av juridiske dokumenter, for eksempel kontrakter, brev, juridiske memorandum.
4. Opplæring og utdanning: ChatGPT kan brukes til å utvikle juridiske opplæringsmaterieill, inkludert kursinnhold og lærebøker.
5. Språkforbedring: Jurister kan bruke ChatGPT til å forbedre sin juridiske skrivning og korrekturlese juridiske dokumenter for språkfeil.
6. Juridisk analyse: ChatGPT kan bistå med å analysere juridiske saker ved å generere perspektiver og forslag basert på juridisk praksis og relevant lovgivning.
7. Automatisering: Jurister kan utforske automatisering av repetitive oppgaver, for eksempel søk i juridiske databaser, ved hjelp av ChatGPT.

Det er viktig å merke at ChatGPT ikke erstatter en erfaren jurist, og resultatene bør alltid verifiseres og kvalitetssikres av en menneskelig advokat for å sikre nøyaktighet og samsvar med gjeldene lover og forskrifter.

Foto: iStock.com/Vikemerson

Den beste julegaven du kan gi til dine nærmeste er å forsikre deg og familien din

Vi vet aldri hva som vil skje i fremtiden. Vi kan alle bli rammet av sykdom eller en ulykke som kan medføre en utfordrende hverdag. Da er det godt å vite at du har mulighet til å sikre en bedre økonomisk tilværelse for deg og familien. Som medlem får du de aller viktigste forsikringene til en fast lav medlemspris. Du kan spare opptil 80 % på å kjøpe forsikringene hos Juristforbundet Forsikring.

De viktigste forsikringene for deg og din familie:

- ✓ Uførekapital, uførerente og dødsrisiko
- ✓ Kritisk Sykdom
- ✓ Barneforsikring
- ✓ Ulykkesforsikring
- ✓ Behandlingsforsikring

Juristforbundet Forsikring er her for å hjelpe deg. Sammen finner vi ut av hva du trenger, og hva du ikke trenger. Ta kontakt med oss i dag.

Telefon: 23 11 33 11 | forsikring@juristforbundetforsikring.no | juristforbundetforsikring.no

– Advokater med KI kommer til å erstatte advokater uten KI

Hos BAHR har de laget et eget grensesnitt med den underliggende funksjonaliteten til ChatGPT, men dette er satt opp i eget datamiljø slik at de har kontroll på dataene. ChatGPT vil aldri ta over eller utføre advokaters jobb, men en advokat som bruker KI vil over tid erstatte en advokat som ikke gjør det, mener Joachim Edin, digital programleder og prosjektleder for BAHRs KI-initiativ.

Tuva Bønke Grønning

– Det er særlig viktig i vår bransje å ivareta den konfidensialiteten og de personvernforpliktelsene vi er underlagt, sier han.

Edin forteller at de raskt innså at de burde kaste seg rundt og få på plass et eget grensesnitt. Han tror det kan være uheldig hvis medarbeidere setter opp egne kontoer og prøver seg på egenhånd med gratisversjoner av ChatGPT og lignende tjenester.

– Det er noe som ikke er veldig heldig. Derfor var det viktig for oss å få gjort dette tilgjengelig for de ansatte på en trygg og sikker måte, så man ikke fikk noen informasjon på avveie.

Det er egentlig bare å gjøre det innenfor en trygg ramme, så vi har kontroll på informasjonen som kommer inn, og også hvordan vi guider de ansatte gjennom det.

Forbedrer tekst og innhold

De ansatte hos BAHR kan nå bruke verktøyet uten at sensitive dokumenter brukes videre i KI-trening av leverandøren. Edin forteller at BAHR har det han kaller en risiko-basert tilnærming til det, og at det er noen typer dokumenter og informasjon som de ansatte ikke skal bruke i chatboten.

– Men vi har avtale med leverandørene hvor de har forpliktet seg til å ikke dele informasjonen med andre, og heller ikke ta den inn i treningen til chatboten. Det er viktig.

– *Hva slags type oppgaver er det mest å hente på? Hva vil dere bruke dette til?*

– Nå har vi akkurat lansert chatboten Bahrry, så det blir spennende å se fremover. Nå begynner jobben med å være i dialog med BAHRs medarbeidere, forstå hvordan de

bruker det, men også komme med litt inspirasjon til ting de kan bruke det til. Det mest håndfaste man bruker det mye til nå er å forbedre tekst og innhold, sier Edin.

Chatboten kan blant annet komme med forslag til endringer i tekst eller gjøre tekst om til noe annet. Edin forteller at de hele tiden jobber med å utvide bruksområdet.

Han bruker en av BAHRs medarbeidere som eksempel: hun hadde skrevet et notat, men ville gjerne sjekke om hun hadde fått frem poengene til leseren og om det var sterkt nok fokus på de tingene hun ønsket å formidle.

– Hun spurte Bahrry om hvilke poenger som ble mest fremhevet, og hva leseren satt igjen med.

Edin er opptatt av å hele tiden minne BAHRs medarbeidere på at muligheten finnes og at de ikke må glemme å bruke den. Så er det opp til den enkelte å utforske litt hvilke oppgaver de får mest hjelp til.

Gevinsten større enn risikoen

Når det gjelder hva chatboten ikke bør brukes til, er Edin klar på at det er viktig å vite om at den kan lyve, eller hallusinere.

– Det er en tommelfingerregel at hvis du kommer med informasjonen selv, for eksempel at det er et notat, et brev eller noe jeg har skrevet, da er det forholdsvis trygt, for da er risikoen for at den finner på ting veldig liten, sier han.

I tillegg vil det være enklere for medarbeiderne å verifisere det chatboten sier hvis de selv har kommet med førsteutkastet.

– Det vi ikke har lyst til at medarbeiderne våre skal bruke den til er for eksempel å spørre om «hvordan rettspraksis er innenfor dette området» eller «hvordan skal rettsvernsreglene forstås her». Da er sjansen for at den finner på ting mye større.

Edin sier de har et bevisst forhold til at chatboten kan lyve og at det er ting den ikke bør brukes til.

Joachim Edin er digital programleder og prosjektleder for BAHRs KI-initiativ. (Foto: Erik Krafft)

Han mener likevel ikke det bør skremme bransjen fra å ta i bruk verktøyet.

– Du har to valg; du kan velge å se alle problemene og tenke at dette skal ikke vi satse på, eller så kan man prøve å se hva det faktisk kan brukes til. Vi mener gevinsten ved å bruke disse verktøyene er mye større enn de mulige risikoene, så lenge man har et bevisst forhold til bruken og hva det innebærer.

Han er opptatt av å understreke overfor firmaets medarbeidere at de generative AI-verktøyene ikke er fakta- eller sannhetsmaskiner.

– Bruker du det som et Google-søk eller forsøker finne faktaopplysninger, så bruker du det feil, for det er ikke det de er ment til. Det er

hvis man ikke vet dette fra starten av at man kan komme litt feil ut.

– *Så foreløpig er det mest til hjelp med skriving, korrektur og forbedring for deres del?*

– Ja. Men også for å forberede seg, eller for å få innsikt eller kunnskap om områder som man ikke jobber så mye med. Et eksempel er at den kan være reiseleder eller partyfikser. Men den kan også lære deg litt om presentasjonsteknikk før du skal presentere noe, for eksempel.

Edin beskriver chatboten som en god prosjektleder.

– Den er veldig god på å komme med planer til hvordan man skal legge opp en prosjektplan, innkalning til prosjektmøter og slike ting man ofte bruker mye tid på. ►

**Verktøy som ChatGPT
kommer til å bli mer
og mer integrert i arbeids-
hverdagen. Vi er nå
bare i første fase.**

– Er det noen oppgaver du ser for deg at den nærmest kan ta over etter hvert?

– Det er vanskelig å si. Først må vi i alle fall bli kvitt hallusineringen. Så må vi få den oppdatert slik at den har nyeste rettspraksis, nyeste dommer og lover og alt slikt. For akkurat nå er det en utfordring at hvis det har skjedd en endring så har den ikke fått det med seg.

Edin tror det bare er et spørsmål om tid før ChatGPT vil bli mer oppdatert, og at det da også vil være mulig å gi den andre type oppgaver.

– Akkurat nå har vi mest fokus på det generelle, og så er det vår

innstilling at en chatbot vil ikke ta fra en advokat jobben, men advokater med KI kommer til å erstatte advokater uten KI. Det er jeg ganske trygg på.

Advokater med dårlig tid

I Karnovs rapport «fremtidens jurist» svarer 96 prosent av juristene i de skandinaviske landene at de mener det er viktig for dem å både forstå og kunne bruke nye digitale verktøy. 71 prosent ser frem til en enda mer digitalisert fremtid.

Det er likevel 48 prosent som engster seg for at de ikke har «nødvendige ferdigheter for å få fullt

utbytte av legal-tech-produkter». Mange mener det delvis er nærmeste leder og ledergruppens ansvar at juristene er oppdatert. (*Les mer om rapporten på side 34.*)

Joachim Edin i BAHHR sier helt klart at de ønsker å ta ansvar og hjelpe sine medarbeidere med å bli gode på teknologi. Han opplever at mange er innstilt på å lære seg ny teknologi og interessert i å bruke den.

– Og så må det jo sies at selv sanne som meg, som jobber med dette hver eneste dag, kan synes det er vanskelig å ha oversikt over alt som finnes der ute.

Edin understreker at det naturligvis er en fordel at et så stort firma som BAHR kan ha dedikerte ressurspersoner som jobber med å finne nye løsninger og implementere det riktig.

– Kunstig intelligens-bølgen har bragt med seg helt vanvittig mange løsninger. Vi jobber bevisst med å hele tiden prøve å ta pulsen på markedet for å finne løsninger vi tror er riktige for BAHRs medarbeidere. Så må vi teste de ut på en fornuftig og systematisk måte, for å se om det stemmer.

En utfordring som går igjen er at advokatene sjeldent har spesielt god tid, noe som kan føre til en dårlig opplevelse med et nytt produkt hvis man ikke har tid til å sette seg ordentlig inn i det.

– Det kan være lett å tenke at «nei, dette er ikke noe for meg. Jeg gjør det heller sånn jeg alltid har gjort det».

I Karnov-rapporten svarer også en god del av de yngre juristene at de mener de mangler kunnskap. Hos BAHR har de ofte trainees og nyutdannede, men Joachim Edin har ikke inntrykk av at det skorter på tech-kunnskapene.

– Har du gjort en ting på en bestemt måte lenge er det kanskje vanskeligere å endre på det, mens de helt ferske har jo ikke opparbeidet seg noen slike vaner ennå. Jeg opplever at de er veldig åpne og hopper på ting tidlig, sier han.

– Når det er sagt opplever vi stor interesse både fra de som har jobbet her i fem måneder, i fem år og i 25 år. Mange snakker om dette nå og ser potensialet.

Ingen fasit

Joachim Edin tror verktøy som ChatGPT kommer til å bli mer og mer integrert i arbeidshverdagen, og at vi nå bare er i første fase.

Potensialet er stort, og det gjelder å sette seg inn i hvordan man kan bruke teknologien på en trygg og god måte, mener han.

– Vi er også avhengig at alle i kunnskapskollektivet BAHR er interesserte og blir inspirerte til å bruke dette. For oss er derfor dialog internt viktig, slik at vi kan finne veien sammen.

– Det er egentlig ingen som har noen fasit på dette, og det endrer seg kontinuerlig.

Han tror kunstig intelligens snart dukker opp i de fleste produkter.

– Så det er veldig viktig for oss som arbeidsgiver og som en kunnskapsbedrift å kunne lære firmaets medarbeidere å bruke disse verktøyene. Snart kommer de til å være overalt, så det er viktig for oss at de vet hvordan de kan få mest mulig ut av teknologien, så de har et fortrinn der.

Tariffkonferansen 2024

Konferanse for tillitsvalgte

Målgruppe: Tillitsvalgte i alle sektorer

Fra: 07. mars 2024 kl 10.00

Til: 08. mars 2024 kl 14.00

Sted: Hotel Bristol, Oslo

Kursnummer: 2024659

Påmeldingsfrist: 03. januar 2024

Meld deg på tariffkonferansen 2024 og bli oppdatert på aktuelle problemstillinger innen forhandlinger, tariff og arbeidsliv.

Bli med på diskusjonen om hva som skal være Juristforbundets mål for tariffoppgjøret 2024.

Konferanse samt reise og opphold er kostnadsfritt for tillitsvalgte. Reiseutgifter dekkes etter rimeligste reisemåte.

Påmelding: juristforbundet.no/tillitsvalgt

Spørsmål: kurs@juristforbundet.no

Eventuelt forfall må meldes snarest mulig og senest to uker før kursstart.

En av fem jurister byttet jobb det siste året

– At mange vurderer og tenker på det stemmer med mitt inntrykk og min erfaring, men det er litt overraskende at så mange faktisk gjør det, sier karriererådgiver i Juristforbundet, Inger-Christine Lindstrøm.

 Tuva Bønke Grønning

Da Karnov lanserte rapporten Fremtidens jurist i fjor med norske tall svarte 46 prosent av juristene at de hadde vurdert å bytte jobb de siste to månedene. Det var et tall som overrasket administrerende direktør Hans-Petter Nygård, som derfor var veldig spent på årets tall.

– Nå kan vi se hvor mange som faktisk har byttet arbeidsgiver det siste året, og det tallet er 25 prosent. Jeg ser på det som et relativt høyt tall, sier han.

Når man kikker på hvor mange som har byttet rolle eller stilling er tallet på 32 prosent. Videre viser rapporten at de yngre i større grad enn de eldre bytter arbeidsgiver eller stilling.

Nygård understreker at det er en svakhet ved undersøkelsen at de ikke har andre bransjer å sammenligne med, men forteller at de i Karnov får tilbakemeldinger fra arbeidsgivere som opplever høy turnover som utfordrende – det krever tid, ressurser og penger.

Selv om mange oppgir at de har vurdert jobbytte, og en del også har tatt spranget, svarer 84 prosent av juristene i de skandinaviske landene at de er tilfredse med jobben sin, hovedsakelig på grunn av arbeidsoppgavene og fleksibilitet.

De som ønsker å bytte jobb oppgir at de ønsker mer spennende oppgaver og bedre balanse mellom jobb og fritid.

Hele 49 prosent av de som er misfornøyde med jobben oppgir at de er misfornøyde med sin leder, og én av fem forlot sin stilling delvis på grunn av lederen. Andre årsaker til å bytte jobb var mangel på balanse mellom jobb og fritid, samt dårlig arbeidsmiljø.

– Vi er mennesker. Å bli sett, hørt og anerkjent er viktig for oss. Det er ikke noe nytt i det. Men det blir veldig tydelig i disse resultatene, slik jeg tolker det, sier Hans-Petter Nygård.

Han mener det er en tankevekker at så mange svarer at det de er mest misfornøyde med på sin nåværende jobb er ledelsen.

– Jeg tror også at det kan være et tidsaspekt her. Dette er en travel bransje, og insentivene er veldig ofte knyttet til tid. Vi kan også se at de yngre er mer opptatt av dette enn de eldre, de har tydelig andre forventninger til ledelse, sier han.

Ledelse ofte årsak

Inger-Christine Lindstrøm er karriererådgiver i Juristforbundet og snakker ukentlig med jurister og jusstudenter om karriere, jobbsøking og utfordringer på arbeidsplassen. Hennes umiddelbare reaksjon på tallene på hvor mange som har

byttet jobb det siste året, er at det er et ganske høyt tall.

– At mange vurderer og tenker på det stemmer med mitt inntrykk og min erfaring, men det er litt overraskende at så mange faktisk gjør det, sier hun.

Lindstrøm har inntrykk av at jo lenger du har vært i jobben, jo høyere er terskelen for å bytte.

– Har du vært lenge i jobben tyder det jo ofte på at du får dekket mange av behovene og ønskene for hvordan en jobb skal være. Men så kan kanskje en endring, en ny leder, en omorganisering eller noe annet plutselig gjøre tanken på å bytte mer aktuell, sier hun.

At ledelsen og nærmeste leder ofte er årsak til enten ønske om jobbytte eller faktisk bytte, kjenner karriererådgiveren godt igjen.

– Ut ifra alle de samtalene jeg har hatt vil jeg være fristet til å påstå at dårlig kommunikasjon eller misnøye med nærmeste leder nok er den vanligste grunnen, sier hun.

– Men det betyr ikke nødvendigvis at lederne til de som sier opp er helt skyld i det. Det er ofte dårlig kommunikasjon. Kanskje har noen ønsket mer faglige utfordringer over tid, men ikke fått slippe til.

Mer opptatt av lønn

Lindstrøm påpeker at gjennom et langt yrkesliv vil naturligvis en arbeidstakers behov endre seg, og det kan være man ønsker ulike type jobber eller stillinger i ulike livsfaser.

– Det er viktig å tenke gjennom hvilken livssituasjon du er i nå og hva du ønsker å prioritere. Noen

Inger-Christine Lindstrøm
(Foto: Tore Letvik)

ganger er det litt selvpålagt dette med at «det er på tide med noe nytt». På den andre siden kan det å begynne med noe nytt være en undervurdert utfordring å gi seg selv.

I karrieresamtalene det siste året oppgir Lindstrøm at det er noen ting som ofte har gått igjen, i tillegg til utfordringer med ledelse – nemlig fleksibilitet, hjemmekontor og lønn.

– Dette med lønn og betingelser har kommet stadig mer opp i større grad enn tidligere. Jeg tror ikke det er helt tilfeldig, men at det er relatert til dyrtiden vi er inne i.

– Jeg ser også at tillitsvalgte er mer opptatt av det.

Karriererådgiveren opplever at mange jurister er fornøyde med fleksibiliteten og tilliten de har i sin nåværende jobb og at mange derfor også er redd for å miste dette ved et jobbytte.

– Det er gjennomgående slik at de fleste jeg snakker med oppgir nettopp dette som er viktig grunn for å ikke bytte.

Lindstrøm tror dette viser at vi generelt har høy grad av autonomi og tillit i arbeidslivet, og spesielt for den typen jobber jurister gjør. Hun mener derfor det ikke bør være stor grunn til å frykte for at du ikke får dette også i din neste jobb.

– Det kan nok for mange oppleves som en risiko, men jeg tror ikke sjansen for at du mister det er så stor. Du bør imidlertid kanskje regne med at det tar tid å bygge seg opp på en ny arbeidsplass og komme inn i alt og bli helt selvgående.

– Så er det alltid lurt å spørre om dette i en ansettelsesprosess, oppfordrer hun.

Fleksibilitet og hjemmekontor

Juristene er altså opptatt av fleksibilitet, og også i 2023 har hjemmekontor vært et tema som går igjen, forteller Inger-Christine Lindstrøm.

– Det er generelt stor tilfredshet med at vi har fått en endelig aksept for at jobben kan gjøres fra ulike ste-

der. Det er en positiv endring fra før pandemien som mange setter pris på, sier hun.

Noen tilbakemeldinger går også på økt press knyttet til at det er lettere å jobbe uansett hvor du er, forteller Lindstrøm.

– Det er i større grad enn tidligere forventet at du jobber selv om du eller barna er syke for eksempel. Men jevnt over opplever jeg jurister som veldig fornøyde med den nye hverdagen med hjemmekontor i kombinasjon med jobb på kontoret.

– Jurister er jo stort sett en gruppe som kan gjøre mange av oppgavene hjemmefra, så det spiler nok inn. Mange sitter med konsentrasjonsarbeid.

AI-kurs i 2024

– Hvis vi skal kikke litt inn i spåkula – hva tror du vil prege juristene med tanke på jobb og karriere i året som kommer?

– Etter alt som har skjedd de siste årene har jeg blitt veldig ydmyk med tanke på slike spørsmål. Men jeg tror det er trygt å si at arbeidsmarkedet for jurister vil fortsette å være bra i 2024. det er stor etterspørsel etter juridisk kompetanse på mange områder i samfunnet, og det skulle bare mangle, sier Lindstrøm.

Hun trekker også frem den teknologiske utviklingen og kunstig intelligens som noe som blir spennende å følge med på videre og som vil kunne ha stor påvirkning på hverdagen for mange jurister.

– Jeg tror vi alle bør ha en plan, både på organisasjonsnivå og på individuelt nivå – hvordan skal vi sette oss inn i hva dette betyr for meg og hvordan jeg kan bruke det? Jeg tror det viktigste er å være nysgjerrig.

– Et godt avsluttende tips for 2024 kan være å sette av tid til et kurs eller en form for faglig oppdatering knyttet til nettopp dette. Vi må spille på lag med teknologien og her vil vi nok se spennende ny fagområder, jobber og muligheter.

Landslovjubilæum i 2024

Kong Magnus Lagabøters liv bak bokpermer etter 21 års granskning

Til nå har ikke detaljer rundt den norske kongen Magnus Lagabøters liv vært tilgjengelig.

En kongesaga ble skrevet om ham og gitt ut kort tid etter hans død i 1280, men skildringen gikk tapt. Kun fire sider av kongesagaen eksisterer. Nå kommer boken om kongen med det gode hjertet, om en monark som hadde en uvanlig sterk evne og vilje til å lage lover som hegnet om de svake. Lover som skulle gjelde i nærmere 400 år.

– Jeg må innrømme at det har blitt stadige historiske dykk og mye konsentrasjon rundt Magnus Lagabøter på meg i mange år. Om fire år vil jeg nok feire «sølvbryllup» i min «kontakt» med denne kongen som ufortjent nok har gått litt under historikernes radar sammenlignet med andre norske konger fra norsk middelalder. Det jeg har skrevet, er en sakprosa som kaster lys over han jeg anser for å være den kanskje mest interessante av de norske kongene fra denne tidsepoken, sier jussprofessor Jørn Øyrehagen Sunde til Juristen.

Boka «Kongen, lova og landet» ble gitt ut på Kagge forlag 1. november. Den gis også ut som lydbok, hvor forfatteren selv gir stemme til innholdet.

I mer enn 21 år har Sunde søkt kilder for å dokumentere livet til den norske kongen og lovgiveren kong Magnus Lagabøter. Mens seriene Ringenes herre eller Game of Thrones fengslet publikum i bøker og på kino over en hel verden, mener Sunde at kong Magnus Lagabøters liv går eventyrfigurene en høy gang når det gjelder å være kilde til dramatik og spenning.

– Ikke minst borgerkrigene i Norge fram til 1240 er som en serie scener fra Ringenes herre eller Game of Thrones, med konger som blir forgiftet av stemoren sin, røverhøvdinge som gjør krav på kongetronen for til slutt å bli hengt i et tre av sine egne, en flåte på over 300 skip ledet av flytende festninger med dragehode i stammen, og stormenn med tilnavn som «den uheldige» og «Krøkedans». Likevel er de rent underholdende fortellingene ofte spart til en annen gang. Her er de bare brukt for å kaste lys over en nær og gjenkjennelig historie, sier Øyrehagen Sunde.

Han mener kong Magnus Lagabøters liv ble formet på en annerledes måte enn andre konger før ham, og etter ham, som en følge av at han faktisk ikke ble født og oppdratt til å bli en konge.

Ble konge når eldste bror døde

Kong Magnus 6. Lagabøter var ikke den eldste sønnen, og derfor var ikke oppveksten hans preget av den framtidige kongsgjerningen.

– Han fikk undervisning av fransiskanermunker, og slik fikk han kanskje et noe annet perspektiv på samfunnet enn forgjengerne og etterfølgerne hans på tronen. Kanskje var dette med på å gjøre kongen mild, slik han var kjent for å være i sin samtid, sier Øyrehagen Sunde undrende.

Han har selv beskrevet deler av kongens personlige utvikling:

Som den norske historikeren Knut Helle har pekt på, var kong Magnus «en personlig from konge». Kong Magnus var muligens sykkelig, opplevde at livet hans ble spart ved flere anledninger, og at han ble konge på grunn av flere tilfeldige hendelser. Samlet sett førte dette trolig til at kongen følte han hadde et kall fra Gud til å endre det norske kongeriket. Kanskje var dette med på å gi ham en jernvilje, som gjorde det mulig å gjennomføre det store, ambisiøse og til slutt vellykkede lovgivningsprosjektet?

Øyrehagen Sunde skriver at Kong Magnus forsto politikk.

Han forsto at han ikke kunne ha konflikt med naboriket om han skulle ha nok materielle ressurser og personressurser til å gjennomføre lovgivningsprosjektet. Han forsto at kommando ikke motiverer, og at det ikke virker like effektivt som det å føle eierskap til et politisk prosjekt. Han forsto at eierskap blir skapt gjennom påvirkningsmuligheter, og at utformingen av Landslova og bruken av lova derfor måtte baseres på kompromiss. Men ikke minst forsto kong Magnus at det ligger mest makt i å gi avkall på makt, slik han gjorde i Landslova med å gi dommerne mulighet til å sette lov til side om den var for streng eller for mild. Man må spørre om kanskje ingen norsk konge har vært så mektig som han når man ser på den langvarige virkningen av kong Magnus sin politikk.

750-år jubileum neste år

Neste år, i 2024, skal 750-årsjubileet for Magnus Lagabøters landslov feires som et nasjonalt jubileum, med en rekke markeringer rundt om i landet. Øyrehagen Sunde har vært sentral i det historiske prosjektet som har som mål å kaste lys hva disse lovene og kongen selv har hatt av betydning for norsk lov- og rettsutvikling.

– Det at lovgivningen til kong Magnus bygde den norske staten, endret samfunnet, og skapte varige forestillinger i norsk rettskultur, gjør at han for meg står som kongen over alle norske konger, og som en lovgivningslegende, sier Øyrehagen Sunde.

Forfatteren har selv gitt en beskrivelse av boka han nå gir ut;

– Denne boken er en historie om framveksten av den norske staten, om kobling av norske erfaringer og europeiske ideer, om å gripe sjansen når den er der, og om å gi avkall på suveren makt for å få virksom makt, om Norge som et lov-land, sier jussprofessoren.

Han sier at man alltid kan diskutere når den norske staten ble dannet.

– Ble den dannet på Stiklestad i 1030, på Eidsvoll i 1814, eller et sted imellom? Jeg mener å vise i denne boken at det var på 1200-tallet, men at utviklingen begynte på 1100-tallet. Ikke fordi den middelalderstaten som trer fram med Landslova av 1274, er lik den norske staten i dag. Langt derifra. Men fordi den staten kong Magnus bygger, er gjenkjennelig for oss i dag gjennom å være tuftet på lov og rett, og ikke makt og gaver.

– Derfor heter det i Landslova at «det er lovene som straffer, og ikke dommeren». Fordi lov gir makt, er kong Magnus like opptatt av at kongelige tjenestemenn ikke skal la seg bestikke og misbruke makt i forbindelse med embetsgjerningene sine, som han er opptatt av at kvinners foresatte ikke skal la seg bestikke og misbruke sin makt i forbindelse med ekteskapsinngåelse. Dette viser kong Magnus' kamp mot denne slags korrupsjon, som var nesten umulig i

middelalderen, men som kong Håkon 5. fortsatte med på begynnelsen av 1300-tallet.

Europeisk og norsk

Øyrehaugen Sunde fortsetter:

– Vi tror gjerne at internasjonalisering av samfunn og rett er noe som først og fremst har skjedd i vår samtid, eventuelt med røtter i den nære fortiden vår. Men 1200-tallet var et århundre for en stor grad av samkvem i Vest- og Mellom-Europa. Landslova ble laget i en tid der det gamle samfunnet, og dermed den gamle retten, mistet sin relevans og et nytt samfunn med ny rettslig regulering måtte bygges. Det gjorde kong Magnus gjennom å koble sammen store allmenne europeiske ideer med egne og mer allmenne norske erfaringer. Med andre ord var Landslova et norsk prosjekt solid plantet i en europeisk tradisjon, og var like mye begge deler, understreker jusprofessoren.

Øyrehaugen Sunde gir følgende situasjonsbeskrivelse:

– Landslova ble viktig fordi den ga samfunnet den rettslige regulering

gen det trengte etter at den gamle loven hadde mistet deler av sin relevans. Men Landslova var ikke bare en lov for sin samtid, men for fremtiden, og ble ikke utdatert før på 1600-tallet. Regler om for eksempel fattigomsorg og tyveri var så godt uttenkt og formulert at man ikke fikk tilsvarende kvalitetsregler før på 1700-tallet. Dette viser hvor radikal og fremtidsrettet Landslova var. Det var mulig på grunn av en kobling av ideer, hendelser og personer som grep sjansen i et tidsvindu i historien, fremholder Øyrehaugen Sunde.

Tillit sentralt

– Norge er et lov-land. Den norske nasjonaldagen er en grunnlovsdag, og Grunnlova skrives med stor G. Mer generelt tror folk i Norge at loven er god og skaper rettferdighet. Det er langt fra helt sant. Men det er viktig å merke seg at folk i Norge har samme tillit til naboen sin som til lov. Det er trolig ikke fordi folk har tillit til innholdet i lov, som de mest sannsynlig ikke kjenner likevel, men fordi de har tillit til de som lager lov, og tror at de kan være med

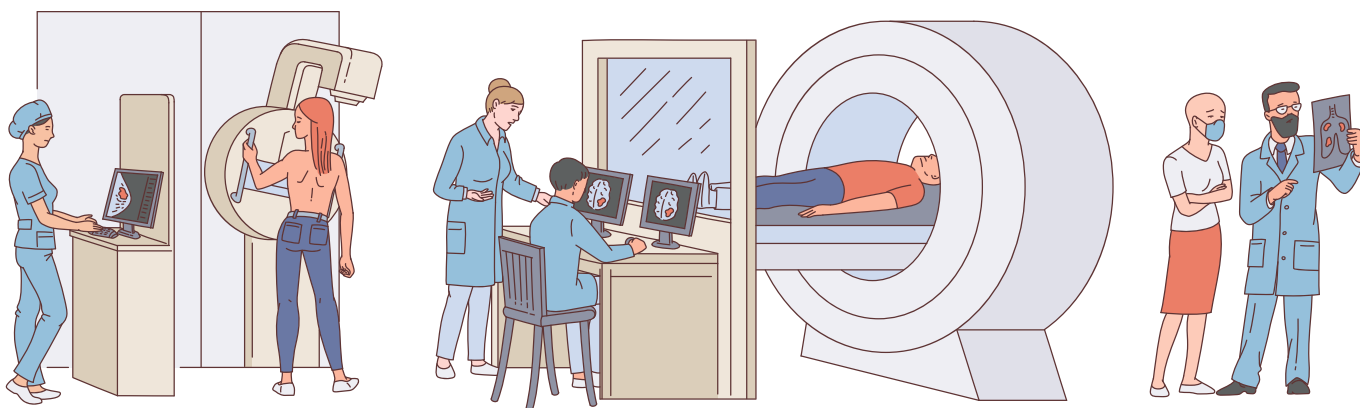
og påvirke om det skulle vise seg at loven ikke er så god som en trodde. Det er faktisk ganske sant, sier han.

Sunde viser til at Norge for eksempel har en heller åpen lovgivningsprosess med en stor grad av høringsmuligheter, og har flere lekdømmere i domstolene enn noe annet land i Europa.

– Det er en lang tradisjon for den sterke lov-tilliten en finner i Norge, som Landsloven også har gitt et sterkt bidrag til. Men tradisjoner lever bare videre fordi de blir opprettholdt. Jeg håper denne boken er med på å bidra til en bevissthet som gjør at dette, som er noe av det beste ved Norge, ikke forsvinner hen i historiens mørke, men lyser vei inn i fremtiden, beretter Øyrehaugen Sunde.

Vi avslutter med å spørre ham om han mener historien om kong Magnus Lagabøter burde filmatiseres.

– Det har, meg bekjent, ikke blitt gjort, og på spørsmål om jeg mener dette er en historie som ville egnet seg på film må vel svaret ganske enkelt være; ja.

Pasientskadeordningen 35 år i 2023

Jevn økning i saker – advokater bedre bevisvurdering og

Tall fra NPE viser at det i første halvår i år er mer enn 4000 personer som har søkt om erstatning for svikt i helsetjenesten. Det er

15 prosent flere enn i samme periode i fjor. Pasientskadeadvokater

Juristen har snakket med mener systemet ikke fungerer godt nok, og peker blant annet på det de mener er mangelfull bevisvurdering og problematisk bruk av sakkyndige.

 Tuva Bønke Grønning

– Jeg opplever mye hardere motstand fra pasientskadesystemet enn det jeg mener vi ga den gang.

Det sier advokat Janne Larsen, som i dag jobber kun med pasientskadesaker. Hun har tidligere jobbet i både Norsk Pasientskadeerstatning (NPE) og i Pasientskadenemnda, før hun begynte å jobbe for skadelidte i 2011.

– Du skjærer deg veldig fra de skadelidte når du jobber på den siden. Det blir lettere å behandle ord og papirer enn det er å ivareta mennesker som er i en krise, sier hun om årene hos NPE og Pasientskadenemnda.

I dag sier hun at hun er klar på at man ikke ser det fulle og hele bildet fra kun én side.

– Det er en helt annen opplevelse å sitte med skadelidte og snakke med dem og få historien direkte.

Larsen mener det er et problem at det ikke er før en sak eventuelt kommer for retten at skadelidte blir

sett og får redegjort for sin sak muntlig.

– Men dette er et forvaltnings-system, og jeg forstår jo at det må være sånn. NPE fikk inn rett over 7000 klager i 2022, og saksbehandleren skal innhente journaler og uttalelser fra behandlingsstedet før saken sendes til en sakkyndig lege. Hvis de i tillegg skulle ha hatt møte med pasienten så ville det påvirket behandlingstiden, som allerede er lang, sier hun.

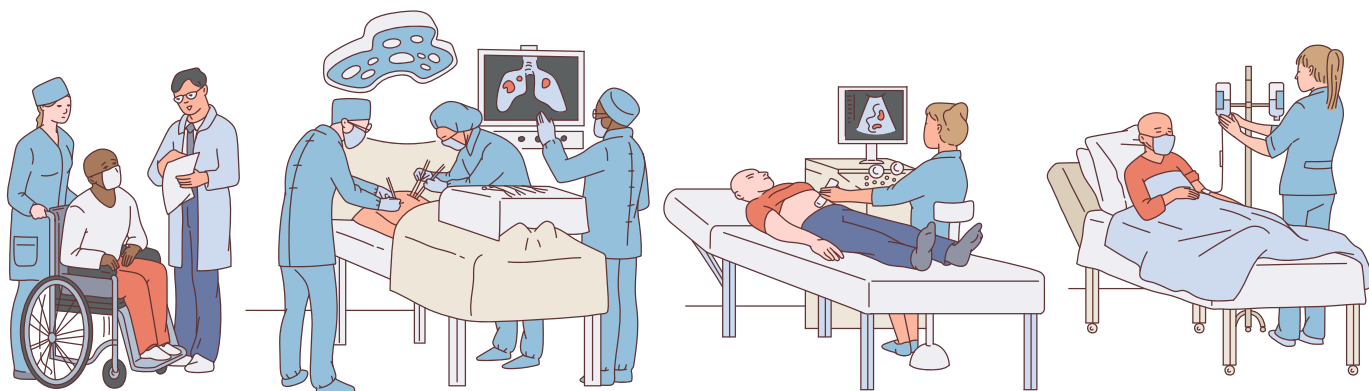
– Ikke god nok utredning

Nora L. Bjørnstad er advokat og partner i advokatfirmaet Robertsen, som spesialiserer seg på pasientskadesaker og andre forsikringsaker.

– Systemet fungerer ikke godt nok, sier hun.

Bjørnstad forteller at de aller fleste sakene stopper ved tvisten om hvorvidt det faktisk har skjedd en svikt ved behandlingen eller ikke.

– Når Pasientskadenemnda behandler en sak bruker de i tillegg

ønsker endret bruk av sakkyndige

til rådgivende lege på huset også leger de har avtaler med som sakkyndige.

– Ofte lykkes de også å få bruke de samme legene i retten om saken havner der. Vi opplever at de da i stor grad har en binding, spesielt hvis saken har blitt vurdert av en kollega tidligere, mener Bjørnstad.

– Det er som regel snakk om komplekse medisinske spørsmål, og jeg opplever at løpet er kjørt om vi ikke klarer få rettsoppnevnte sakkyndige uten binding til NPE og Pasientskadenemnda, sier hun.

Advokat Geir Hansen er Bjørnstads kollega og partner i advokatfirmaet Robertsen, og bistår ofte klienter i NPE-saker.

Han mener at NPE ikke gjør utredningsplikten de har godt nok, og kaller dem «raske på labben». Dette medfører unødig ressursbruk med klagesak, og økt behov fra skadelidtes side til kostbar bistand fra advokat.

– Vi får jevnlig snudd resultatet i saker hvor årsaken til opprinnelig

avslag er dårlig utredning. Jeg tror de aller fleste advokater som jobber med dette har samme oppfatning. Rettssikkerheten er langt fra god nok. NPE råder helt banen helt uten noen form for tilsyn. Tilsynet er oss advokatene som jobber med sakene og varslere, mener han.

Les hva Norsk pasientskadeerstatning og Pasientklagenemnda svarer på kritikken på side 59.

Journaler som bevis

I 2022 mottok Norsk Pasientskadeerstatning 7079 erstatningskrav. 1479 fikk medhold, mens 3451 fikk avslag. Avslagsprosenten var i 2022 på 29 prosent.

Også fra Janne Larsens perspektiv er det flere utfordringer med hvordan sakene behandles hos NPE. Blant annet er det en utfordring hvordan bevis vurderes, mener advokaten. De viktigste bevisene i en sak hos NPE er som regel journaler, uttalelser fra lege eller behandlingssted og eventuelt kommentarer fra skadelidte.

Larsen opplever at en gjenganger i de aller fleste sakene hun jobber med, er diskusjoner rundt nettopp journalene som bevis.

– Journalen er kanskje det viktigste dokumentet vi har. De rådgivende legene får oversendt journaler og skal vurdere en sak ut fra journalen, men en journal er jo bare et øyeblikksbilde av en situasjon.

Hun peker på at Høyesterett har sagt at tidsnær dokumentasjon, spesielt skrevet av leger eller fagperson, skal tillegges mer vekt enn uttalelser som kommer i ettertid, og spesielt etter at det har tilkommet en sak. Det er på sett og vis bra, mener advokaten, men opplever det likevel utfordrende ettersom det også gjør det vanskelig for pasientene å bli trodd hvis det som står ikke er riktig.

– Det er nærmest umulig å korrigere det som står i journalen i ettertid. Det er mye som ikke står i en journal, og en journal kan også føres feil.

Larsen har hatt saker hvor det mangler opplysninger om det er gitt

informasjon i journalen, hvor det er brudd på journalføringsplikten, og hvor pasientene ikke kjenner seg igjen eller har samme historie som det som beskrives i journalen.

Hun mener journalene og uttalelsene fra behandlingsstedet i ettertid i for stor grad vurderes som en fasit hos NPE.

– Hvis en pasient kommer og sier at det er ikke riktig det som står i journalen så blir det så godt som aldri hørt. Jeg er helt sikker på at hvis folk begynner å kontrollere hva legen skriver etter hver konsultasjon, så blir det mye rettelser.

Larsen lager et fiktivt eksempel for å illustrere:

– Hvis pasient kommer til legen med høyt blodtrykk, feber og hodepine, men legen for eksempel glemmer å skrive feber, så vil det alltid i disse sakene tolkes som at pasienten *ikke* hadde feber, selv om pasienten kan synliggjøre at det ikke stemmer på andre måter. NPE er helt slaviske til det som står i journalen, og har ikke øynene åpne for at pasientens historie kan stemme.

Advokat Janne Larsen. (Foto: Tuva Bønke Grønning)

– Ikke ute etter enkeltpersoner

Når en sak klages inn til NPE blir lege eller behandlingsstedet forespurt om de kan gi uttalelser til saken. Både Larsen og Bjørnstad

opplever at behandlingsstedene sjelden erkjenner at de avvek fra retningslinjene.

– Det er jo også litt underlig tatt i betraktning at det totalt er omtrent ►

Bruk av sakkyndige leger

Advokatene mener det bør tenkes nytt med tanke på bruken av de sakkyndige legene. De mener mange av legene har sittet for lenge i systemet, og at de skriver for mange erklæringer. De mener NPE og Pasientskadenemnda ikke bør avgjøre saker på bakgrunn av sakkyndige vurderinger gjort av leger som sitter på huset eller som utelukkende jobber med oppdrag fra de to. Det foreslås en slags pool av sakkyndige som brukes av alle partene og at de sakkyndige legene bør sitte på åremål.

– En slik pool kunne vært en fordel, fordi det antakelig ville gitt raskere og bedre tilgang på medisinsk sakkyndige. Det har foreløpig ikke vært mulig å få til, sier Vivian S. Erstad, avdelingsdirektør for pasientskadeerstatning i Nasjonalt klageorgan for helsetjenesten.

– Vi opplever at det dessverre er knapphet på spesialister som har kapasitet til å ta på seg sakkyndigoppdrag innenfor en del medisinske felt. Det vil nok derfor kunne være meget krevende å få på plass en slik åremålsløsning. Vi er positive til løsninger som kan bedre tilgangen på sakkyndige, men ikke det som eventuelt innskrenker den.

Avdelingsdirektør Kathrine Kjemphol Nygård i NPE har ansvar for saksbehandling av erstatningskrav etter pasientskader. Hun sier: – NPE har et oppdrag etter pasientskadeloven og forvaltningsloven om å utrede saken. Vi skal da ta stilling til hvilke sakkyndige som trengs og hvilke spørsmål som det er nødvendig å stille til dem for å avgjøre saken. Det er et krav om at de sakkyndige NPE har avtaler med er i aktiv klinisk virksomhet. Avtalen med NPE om sakkyndigoppdrag kommer i tillegg, og flere sakkyndige har oppdrag for andre, f.eks. for domstolene.

– NPE har årlige anskaffelsesrunder og inngår derfor jevnlig avtaler med nye sakkyndige. Noen sakkyndige vi har avtaler med har hatt avtaler over lengre tid. Vi er avhengig av å dekke opp flere medisinske spesialiteter og følger regelverket for offentlige anskaffelser når vi inngår avtaler med sakkyndige.

– Vi har i dag avtaler med ca. 150 sakkyndige, innenfor mer enn 30 ulike medisinske områder. Behovet styres av hvilke type, og antall, saker som kommer inn til NPE. Det har de siste årene vært en økning i antall saker og behovet for sakkyndige har derfor også økt. Det er derfor ikke hensiktsmessig og effektivt med åremålsavtaler.

Minst 20 % rabatt på medlemskap hos Naardic

Naardic er Norges største online treningssenter som tilbyr 10 – 15 økter hver dag med noen av landets beste trenere, som Annema Refsnes og Yngvar Andersen. Bli med live og få feedback fra trener underveis, eller se øktene i opptak når det passer deg. Her kan du trene alt fra 5 minutters pausegym til yoga og Pilates til tøffe intervall- og styrkeøkter.

Alle medlemmer i Juristforbundet får 100 kr rabatt per måned hos Naardic, uavhengig av type medlemskap du velger.

Se alle medlemsrabattene på juristforbundet.no/medlemsrabatter

JURIST
FORBUNDET

Advokat Geir Hansen. (Foto: Advokatfirmaet Robertsen)

4 av 10 som får medhold, hvis du tar med de som klager, mener Larsen.

– Det kunne kanskje løst en del saker hvis behandlingsstedene var litt mer villige til å erkjenne at her burde vi gjort ting annerledes. Jeg skjønner ikke hvorfor de sitter med en frykt for å gjøre det med den ordningen vi har i dag.

Larsen peker på at helsepersonell har god beskyttelse, slik at de nettopp skal kunne erkjenne feil og avvik for å kunne lære av dette.

– Vi er jo ikke ute etter å ta enkeltpersoner. Det er jo hele poenget med denne ordningen. Det heter objektivisert ansvar, for det må ha vært gjort noe feil, men vi må ikke knytte den feilen til en enkeltperson.

Sakkyndige leger og mandater

Når behandlingsstedet ikke mener det har skjedd feil eller avvik, vil dette ofte påvirke saksbehandleren som skal skrive et mandat til den sakkyndige legen, mener Larsen.

– De mandatene har mye å si. Hva slags spørsmål stiller man til de sakkyndige? Er de gode nok? Er de riktige? Får pasienten stilt sine spørsmål? Jeg mener de skadelidte

ofte er høyt kompetente til å mene noe om egen sak.

Både advokat Larsen og advokat Bjørnstad mener det er på tide å tenke nytt med tanke på bruken av de sakkyndige legene i systemet. Begge mener mange av legene har sittet for lenge i systemet, og at de skriver for mange erklæringer.

Ikke alle sakene får den grundigheten de fortjener, og når sakene kommer helt til retten ser de ofte at det mangler ulik dokumentasjon i sakene, hevder Larsen.

– Så enten om saksbehandler ikke har innhentet alt, eller om de sakkyndige ikke påpeker alt, så er det noe som gjør at sakene når de står for retten, ofte er mer belyst enn de var i forvaltningen.

Bjørnstad mener NPE og Pasientskadenemnda ikke bør avgjøre saker på bakgrunn av sakkyndige vurderinger gjort av leger som sitter på huset eller som utelukkende jobber med oppdrag fra de to. Advokaten ønsker seg heller en slags pool av sakkyndige som brukes av alle partene.

– Til sammenligning jobber jeg mye med saker hvor vi har forsi-

kringsselskaper som motpart. De bruker også rådgivende leger, men det er mer «oppnevnt og vedtatt» at de ikke er helt nøytrale og at man bør ha nøytrale spesialister eller sakkyndige også. Mens i pasientskadesaker skal vi bare akseptere at de sakkyndige de bruker er nøytrale? spør hun.

Larsen foreslår at de rådgivende legene bør sitte på årsmål.

– Noen rådgivende leger har sittet der i 20 år. Og min erfaring er at de som har sittet der veldig lenge blir byråkratiske. Det er akkurat som de gradvis har blitt strengere og strengere i sine vurderinger.

– Jeg mener at legene alltid skal vurdere journalføringen. Selv om ikke saksbehandler spør om det, så bør de alltid vurdere journalføringen. Det bør også være et punkt om eventuelt, for noen ganger kan disse sakskyldige se ting som en saksbehandler ikke har tenkt på, som kan være relevant. Slik at de får et litt friere mandat, sier hun.

Også Bjørnstad i advokatfirmaet Robertsen mener ordningen med mandatene ikke fungerer godt nok, og peker på at det i forsikringsbransjen brukes et standardmandat som partene blir enige om.

– Jeg mener mandatene bør være videre og jeg synes ikke legene skal sitte i årevis, for da blir de mindre objektive.

Føler seg ikke hørt

Alle de tre personskadeadvokatene forteller at de daglig møter klienter som ikke føler seg hørt. Mange har skrevet lange brev til saksbehandlerne i NPE som ikke engang kommenteres i avgjørelsen, forteller Larsen.

– Kanskje er ikke det de skriver relevant for resultatet i saken, men de trenger å få en setning om det. De trenger å bli vist at de har hørt hva de har sagt. I stedet oppfattes det i avgjørelsene som om pasientenes brev ikke engang er lest, mener hun.

Da vil også mange oppleve at avgjørelsen er fattet på feil grunnlag, opplever hun.

Advokat Nora L. Bjørnstad. (Foto: Advokatfirmaet Robertsen)

– Kanskje er den ikke fattet på feil grunnlag, men så lenge de ikke kommenterer i det hele tatt hva som står, så ser det ut som om de bare har kjørt sitt eget løp. Mange er faktisk rasende etter at saken har blitt behandlet i dette systemet.

Naturligvis er det de som har fått avslag som er mest misfornøyd

med saksbehandlingen, men advokaten opplever også at mange går fra jubel til frustrasjon etter å ha fått medhold, til de får vite hva de får i erstatning.

– Ofte opplever man at erstatningen ikke er i nærheten av det reelle tapet. Vi ser også ofte at medhold sjelden er fullt medhold. Det

gis medhold for en periode, eller medholdet avgrenses. Det er sjelden en skadelidt opplever å ha fått full erstatning.

Lang behandlingstid

Janne Larsen forteller at de i advokatfirmaet Roander & Co, hvor hun jobber, har vunnet femti prosent av pasientskadesakene i retten det siste året. Helst skulle hun sett at flere fikk medhold i første instans hos NPE, eventuelt etter klage i Pasient-skadenemnda. Advokaten mener veien frem til erstatning er altfor lang for mange.

– Det er en kjempebelastning for disse pasientene å gå i retten med disse sakene. Det er spesielt vanskelig at det skal ta så lang tid. Hvis saken går helt til lagmannsretten kan vi være opp i 7–8 år.

– Det er en kjempebelastning for disse pasientene å gå i retten med disse sakene. Det er spesielt vanskelig at det skal ta så lang tid. Hvis saken går helt til lagmannsretten kan vi være opp i 7–8 år.

Den eldste av sakene Larsen jobber med nå er fra 2007. Der har saken gått helt til lagmannsretten, hvor pasienten fikk medhold. Da sendes saken tilbake til NPE for

– Legene føler på et stort ansvar

Frode Solberg er sjefadvokat og assisterende direktør i Legeforeningens advokatkontor. Han sier de bistår medlemmene i alle typer saker som gjelder yrkesutøvelsen som lege, men som oftest er de ikke direkte involvert i NPE-saker, da disse i all hovedsak går mellom pasienten og NPE.

– Som oftest blir legen bedt om å gi en uttalelse, og den dreier seg som regel om medisinske forhold som legen selv er best egnet til å besvare. Etter at en slik uttalelse er avgitt, blir legen som regel ikke involvert noe mer i saken, sier Solberg.

Han sier legene opplever disse sakene noen ganger som belastende.

– Legene føler på et stort ansvar for å gi god behandling til pasientene sine. Sakene varierer veldig. I noen slike saker er det gjort gode og fullt ut forsvarlige vurderinger og behandlinger, mens andre ganger burde man gjort ting annerledes.

Advokat Janne Larsen tror en del saker kunne vært løst tidligere om behandlingsstedet innrømmer at noe burde

vært gjort annerledes. Larsen sier hun ikke skjønner hvorfor de sitter med en frykt for å gjøre det med den ordningen vi har i dag.

Frode Solberg mener det blir for enkelt fremstilt.

– Noen leger oppfordrer pasienten til å melde saken. Andre mener at det ikke er skjedd noen feil, og derfor er det heller ingen feil å vedkjenne. Min opplevelse er at der pasienter engasjerer advokater og NPE ikke gir erstatning, har man ofte hatt en dårlig sak, sier han.

– I de sakene hvor det anføres at det er begått feil, vil NPE utrede saken med både medisinsk og juridisk kompetanse. Disse erstatningssakene får ingen direkte konsekvenser for behandlende helsepersonell. NPE gir pasientene gode erstatningsordninger, selv der det ikke er begått erstatningsbetingende feil etter vanlige erstatningsregler. I visse tilfeller er ansvaret nær objektivt.

erstatningsutmåling, men også dette spørsmålet har gått gjennom alle instansene.

Advokat Geir Hansen forteller at han har mange klienter som sliter og har havnet i et økonomisk uføre på grunn av skadene og ventetiden på erstatning.

– Å vente opptil fem år, som det kan ta før man får erstatning, om ikke saken går til retten, er ikke holdbart. Noen mister huset, må flytte, og sliter med å betjene lån og løpende utgifter underveis.

Janne Larsen skulle ønske at flere skadelidte fikk gratis advokat-hjelp.

– Det verste er de sakene hvor vi har vunnet i tingretten, mens så har ikke pasienten råd til å være med videre hvis staten anker. Da er det noen som velger å trekke seg.

Det er en kjempe-
belastning for disse
pasientene å gå i retten
med disse sakene. Det er
spesielt vanskelig at det
skal ta så lang tid.

– Og mange tar jo ikke kontakt med advokat i utgangspunktet fordi det er for kostbart, og får da ikke den hjelpen de skal ha. Jeg sier ikke det for å fremme oss selv, men man trenger faktisk advokat mange ganger i disse sakene. I utmålingssaker har skadelidte krav på gratis advokatbistand.

Larsen opplever at hun i årene som advokat på skadelidtsiden har «fått menneskeskjebnene i hånda», og fått innsyn i hvor stor forskjell det utgjør for folk om de får erstatning eller ikke.

– Jeg har hørt noen kalle pasientskadeerstatningsordningen «toppen av kransekaka», men jeg synes det er en selvfølge at hvis man har blitt skadet i det norske helsevesenet, så skal man kunne settes i den situasjonen man var i økonomisk i alle fall.

– Man kan ikke lene seg på at man er heldig som har denne ordningen. Ja, denne ordningen har vi, og vi har råd til det. Det skulle vi bare mangle.

UiT-professor: – Dødsfall kan utløse etterforskningsplikt

Marius Storvik er førsteamanuensis ved juridisk fakultet ved Universitetet i Tromsø. Hans forskningsinteresser er fokusert på blant annet helserett, velferdsrett, erstatningsrett og menneskerettigheter.

Storvik mener det norske helsevesenet står overfor noen prinsipielle utfordringer i møte med reglene i EMK, i saker hvor det er snakk om pasienter som dør.

– Det følger av Menneskerettsdomstolens praksis, at påstander om å være offer for feilbehandling med dødelig utfall, kan være en krenkelse av retten til liv EMK artikkel 2. Dette utløser en etterforskningsplikt som skal være

egnet til å plassere ansvar for dødsfallet.

Innenfor det norske systemet skal slike saker varsles til Statens helsetilsyn og UKOM, som har ansvaret for de videre undersøkelser.

– De har satt som formål at helsetjenesten skal lære av sine feil, kvalitetsforbedring, tillit og pasientsikkerhet. De har ikke som formål å gå tilbake og plassere ansvar. Verken fremgangsmåten hos Statsforvalteren eller NPE er egnet til å kunne plassere ansvar, mener Storvik.

Storvik forteller at det i forarbeidet til helsetilsynslovet redegjø-

res for EMK-reglene, men at dette ikke ble fulgt opp i lovforslaget.

Han mener det illustrerer en profesjonskamp.

– Vi har en mektig legeförening som er opptatt av at vi har et system hvor vi har åpenhet når det skjer svikt så vi kan lære av det, og at det derfor er viktig å ikke plassere ansvar. Det er kanskje vel og bra, men en konsekvens er at unaturlige dødsfall som skjer i helsetjenesten ikke blir utsatt for effektiv etterforskning. Her kan det se ut som profesjonsinteressene har trumfet ofrenes rett til ansvarsplassering, sier han.

De tre advokatene som jobber med pasientskadesaker kommer alle med kritikk av både NPE og Helseklage, i tillegg til forslag til endringer. Dette svarer de:

En av advokatene mener det er et problem at det ikke er før en sak eventuelt kommer for retten at skadelidte blir sett og får redegjort for sin sak muntlig, altså at NPE og Pasientklagenemnda ikke hører pasientens versjon.

NPE: - Det er viktig for oss at erstatningssøkerens versjon kommer frem. Saksbehandlingen vår er i utgangspunktet skriftlig, men vi har god tilgjengelighet på telefon. De som har en sak hos oss kan når som helst ta kontakt med oss enten skriftlig eller ved å ringe oss. Vi tar også ofte kontakt med erstatningssøkere på telefon for å avklare forhold i sakene. I noen få tilfeller, der vi ser det er behov for det, arrangerer vi et møte med erstatningssøkeren.

PASIENTSKADENEMNDA: - Behandlingen av pasientskadesaker er skriftlig. Vi vurderer alle dokumentene i saken, og klager og advokat kan sende oss informasjon/dokumentasjon som kan være viktig for saken. Det er dermed rikelig anledning for at klagerne kan gi oss sin versjon. Hvis vi henter inn en sakkyndigvurdering, får klager alltid lese og kommentere den før saken avgjøres.

Avdelingsdirektør Kathrine Kjemphol Nygård i NPE har ansvar for saksbehandling av erstatningskrav etter pasientskader. (Foto: NPE)

En av advokatene mener det ofte ikke gjøres god nok utredning hos NPE, og at arbeidet med å opplyse saken godt nok faller på skadelidte selv. Han mener NPE ikke gjør utredningsplikten de har godt nok, og kaller dere «raske på labben». «Rettsikkerheten er langt fra god nok. NPE råder helt banen helt uten noen form for tilsyn. Tilsynet er oss advokatene som jobber med sakene og varsler» sier han.

NPE: - Vi er alltid opptatt av å komme frem til et riktig resultat. Saksbehandlingen vår har blitt revidert flere ganger gjennom årene. Den siste gjennomgangen ble gjort av Riksrevisjonen høsten 2020. De konkluderte med at kvaliteten på NPEs saksbehandling var god, men at vi for å redusere saksbehandlingstiden bør bruke mindre ressurser på ukompliserte saker. Når det er sagt, kan også vi gjøre feil i arbeidet vårt og vi jobber kontinuerlig for å opprettholde riktig kvalitet i saksbehandlingen.

Vivian S. Erstad er avdelingsdirektør for pasientskadeerstatning i Nasjonalt klageorgan for helsetjenesten. (Foto: Cecilie Bannow)

Advokatene forteller at deres klienter sjelden føler seg hørt etter å ha blitt behandlet i dette systemet. De forteller om klienter som har skrevet lange brev til saksbehandler som ikke kommenteres i avgjørelsen, og at mange da oppfatter det som om det ikke engang er lest.

NPE: - All dokumentasjon som sendes oss blir lest og vi skal kommentere det som er relevant for utfallet i sakene. Vi vet at det kan være vanskelig å forstå vedtak som både inneholder juridiske vurderinger og medisin. Derfor jobber vi kontinuerlig med klart språk og det å formidle våre vedtak på en forståelig måte.

PASIENTSKADENEMNDA: - Vi leser og vurderer alle dokumentene i saken. Vi mottar ofte mange henvendelser fra klagerne under saksbehandlingen, som svares ut fortløpende. I selve vedtaket tar vi med essensen i det som har vært anført i forbindelse med klagen, og dette svares ut som en del av begrunnelsen for vedtaket.

En av advokatene sier at hun erfarer at staten ofte lykkes i å få bruke de samme sakkyndige legene i retten om den havner der. «Vi opplever da at de i stor grad har en binding, spesielt hvis saken har blitt vurdert av en kollega tidligere» sier advokaten.

PASIENTSKADENEMNDA: – Pasientskadenemnda er en uavhengig nemnd. Deres vurderinger er løstrevet fra vurderingene til Norsk pasientskadeerstatning.

– Før behandling i nemnda gjør saksbehandler i sekretariatet en vurdering av klagesaken. Saken skal i utgangspunktet være tilstrekkelig utredet av Norsk pasientskadeerstatning, men vi henter inn oppdaterte opplysninger og sakkyndige erklæringer ved behov. I enkelte saker stiller vi oppfølgingsspørsmål til sakkyndig som NPE har brukt.

– Når saken er utredet, mottar nemndmedlemmene alle saksdokumentene i god tid før møtet, slik at de kjenner saken godt. Pasientskadenemnda er et

domstollignende organ. Nemnda ledes av en jurist (dommer). De øvrige medlemmene er en medisiner og en brukerrepresentant. I mer komplekse saker består nemnda av ytterligere en jurist og en lege. De har hver for seg gått nøye gjennom sakene og alle dokumentene i forkant av nemndmøtet, og under møtet diskuterer de for å komme frem til riktig løsning.

– Vi kjenner oss heller ikke igjen i beskrivelsen av sakkyndigbruken. Vi er opptatt av at saken skal være riktig opplyst. Vi forholder oss derfor til den/de sakkyndige som er best egnet til å opplyse saken.

Advokatene mener det er utfordringer med hvordan bevis vurderes hos NPE/Pasientskadenemnda, og at diskusjoner rundt journaler er en gjenganger. Hvordan jobber dere med bevisvurdering? I tilfeller hvor legens/behandlingsstedets uttalelser i ettertid spriker med journaler, hva tillegges mest vekt?

NPE: – Vi er bundet av høyesteretts praksis når vi skal vurdere bevisene i sakene. I rettspraksis tillegges såkalt tidsnære bevis størst vekt. Ofte er det journalene som er nedtegnet nærest i tid og som derfor tillegges stor vekt, men vi foretar alltid en helhetsvurdering av bevisene i sakene.

PASIENTSKADENEMNDA: – Kvaliteten på bevisene blir grundig vurdert. Hvis det er behov for avklaringer,

innhenter vi det. Hvis det er behov for helt nye medisinske vurderinger, blir det innhentet. Hva som tillegges mest vekt, vil bero på en konkret vurdering i den enkelte saken. Det kommer blant annet an på kvaliteten på beviset. Er det for eksempel ingen informasjon i journalen om det aktuelle, vil den ha mindre verdi enn om den gir relevant informasjon. Generelt vil de tidsnære bevisene (til skadehendelsen) veie tyngst.

– En av advokatene opplever det «nærmest umulig» for pasientene å korrigere og bli trodd hvis de mener journalen er feil. Advokaten mener journalene og uttalelsene fra behandlingsstedet i ettertid i for stor grad vurderes som en «fasit» hos NPE og Pasientskadenemnda.

PASIENTSKADENEMNDA: – Hvis pasientene mener det er feil i journalene, må de kontakte behandlingsstedet som har skrevet dem!

– Det hender vi får høre at journalen ikke samsvarer med informasjonen pasienten ga under konsultasjonen, men dette er umulig for oss å overprøve og ikke en del av nemndas oppgave. I Pasientskadenemnda er det medisinsk kompetanse, som er i stand til å gjøre

selvstendige vurderinger av den behandlingen som er gitt. Det er ofte også innhentet uttalelser fra medisinsk sakkyndige i sakene, om det samme. Det er derfor ikke slik at verken journaler eller uttalelser fra behandlingsstedene er å betrakte som fasit i sakene.

NPE viser her til sitt svar om bevisvurdering.

**Arild
Jebens**

Fagsjef juridiske
tjenester

Ikke vær din egen advokat

Juristforbundets advokatkontor er eksperter på arbeidsrett og juristers arbeidsliv. Som medlem kan du få råd og juridisk bistand i saker som angår arbeidsforholdet ditt.

Advokatkontoret hjelper deg med:

- ✓ Ansettelsesform
- ✓ Arbeidsmiljøutfordringer
- ✓ Arbeidstid
- ✓ Avslutning av arbeidsforhold
- ✓ Avtaletolkning
- ✓ Endringer i arbeidsforholdet
- ✓ Gjennomgang av arbeidsavtale
- ✓ Lønnsspørsmål

**JURIST
FORBUNDET**

Advokatkontoret

juristforbundet.no/lonnarbeidsvilkar/advokatkontoret

En av advokatene tror flere saker kunne vært løst tidligere hvis behandlingsstedene var mer villige til å erkjenne at noe burde vært gjort annerledes. Når behandlingsstedet ikke mener det har skjedd feil eller avvik, vil dette ofte påvirke saksbehandleren som skal skrive et mandat til den sakkyndige legen, mener advokaten.

NPE: – Behandlingsstedets uttalelse påvirker ikke utformingen av mandatet og de spørsmålene som stilles til den sakkyndige. Når vi innhenter uttalelse fra sakkyndige i sakene, er det for å finne ut om søkeren har krav på erstatning eller ikke. Vi bruker sakkyndige med samme spesialitet som den som utførte behandlingen. Den sakkyndige jobber på et annet behandlingssted og skal ikke ha bindinger til behandlingsstedet som vurderes.

PASIENTSKADENEMNDA: – Verken saksbehandlerne eller Pasientskadenemnda påvirkes av behandlingsstedet. Det blir gjort en uavhengig og selvstendig vurdering av helsehjelpen.

– Men: Dersom journalene viser at alt var i tråd med vanlig god medisinsk praksis, vil det ha betydning for vurderingen.

En av advokatene mener legene alltid bør vurdere journalføringen i alle saker. «Det bør også være et punkt om eventuelt, for noen ganger kan disse sakskyldige se ting som en saksbehandler ikke har tenkt på, som kan være relevant. Slik at de får et litt friere mandat».

NPE: – Kvaliteten på journalføringen vil alltid være en del av den sakkyndiges helhetsvurdering. Vi har mange eksempler på saker der mangelfull journalføring etterlater tvil om behandlingen har vært i tråd med god medisinsk praksis. I slike tilfeller lar vi tvilen komme erstatningssøkeren til gode. Den sakkyndige er også alltid fri til å legge til sine kommentarer i den sakkyndige vurderingen.

PASIENTSKADENEMNDA: – Pasientskadenemndas leger vurderer journalføringen der det er relevant. Hvis det f.eks. ikke står noe i journalen om hvorvidt

viktig informasjon om risiko er gitt, vil det i utgangspunktet kunne tale for at informasjonen ikke ble gitt, noe som etter omstendighetene kan lede til at det var informasjonssvikt. Tenker en her på de medisinske sakkyndige, vil det være naturlig å stille dem spørsmål knyttet til journalføringen der det er grunn til det.

– Vi mener at det ikke bør åpnes opp for en meningsytring fra medisinske sakkyndige. De skal vurdere de medisinske sidene av saken og ikke gjøre juridiske vurderinger. Dette kan i mange tilfeller være en krevende grensegang.

Advokatene mener veien frem til erstatning er for lang – at det er belastende å vente så lenge også etter at man har fått medhold i at det har skjedd en svikt. De forteller om klienter i økonomisk uføre som sliter med regninger og må flytte på grunn av økonomien.

NPE:– Vi har stor forståelse for at lang saksbehandlingstid er en belastning for mange. I en del tilfeller utbetaler vi deler av erstatningen, før det endelige beløpet er avklart. Saksbehandlingstiden har heldigvis blitt kortere de siste årene, men vi må likevel jobbe videre for å redusere den ytterligere. Å tilpasse ressursbruken til sakenes kompleksitet er en viktig del av arbeidet med å få ned saksbehandlingstiden.

PASIENTSKADENEMNDA: – Vi har redusert saksbehandlingstiden vår vesentlig de siste årene. Vi venter å

være nede på 12 måneder i gjennomsnittlig saksbehandlingstid ved årsskiftet. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid i saker som er ferdig behandlet hittil i år er 13,5 måneder.

– I klagesaker som gjelder avslag på erstatning fra Norsk pasientskadeerstatning er gjennomsnittlig saksbehandlingstid nå 10 måneder. De sakene som tar lengst tid å utrede, er klager på vedtak som gjelder erstatningsutmålingen. Klagerne har i disse sakene fått innvilget og utbetalt erstatning fra Norsk pasientskadeerstatning, men klager på erstatningsbeløpet.

Foto: iStock.com/falvarez

Forhandlingsteknikk

Kurs for tillitsvalgte

Målgruppe:	Tillitsvalgte i alle sektorer
Fra:	Torsdag 2. mai 2024, start kl 10.00
Til:	Fredag 3. mai 2024, slutt kl 14.00
Kursnummer:	2024652 (alternativ 1)
Påmeldingsfrist:	18. mars 2024
Fra:	Torsdag 17. oktober 2024, start kl 10.00
Til:	Fredag 18. oktober 2024, slutt kl 14.00
Kursnummer:	2024655 (alternativ 2)
Påmeldingsfrist:	12. september 2024
Sted:	Thon Hotel Vettre, Asker

Et intensivt kurs for tillitsvalgte i alle sektorer der deltakerne lærer å forhandle målrettet og effektivt. Innledningsvis gis en teoretisk og strategisk innføring i forhandlingsprosessen. Dette følges opp med øvelser og praktisk trening. Deltakerne får testet ut egne ferdigheter og utviklet disse videre.

Kurset veksler mellom gjennomgang av forhandlingsteori/forhandlingsteknikk og praktiske øvelser. Det legges opp til mye bruk av simuleringsøvelser der deltakerne selv skal gjennomføre ulike typer forhandlinger. Kurset er generelt i formen, dvs. det fokuserer på alle typer forhandlinger. Det kan være en fordel å ha gjennomgått innføringskursene som Juristforbundet tilbyr før man melder seg på dette.

Vi legger vekt på å skape en trygg og åpen atmosfære på kurset. Deltakerne skal få prøvd ut sine ferdigheter, og de får konstruktiv tilbakemelding. Det legges betydelig vekt på egeninnsats fra dem som er med. Avslutningstidspunkt første dag kan variere.

Det er en forutsetning for å delta på kurset at alle deltakerne er til stede fra start til slutt.

Kurs samt reise og opphold er kostnadsfritt for tillitsvalgte. Reiseutgifter dekkes etter rimeligste reisemåte.

Påmelding: juristforbundet.no/tillitsvalgt Spørsmål: kurs@juristforbundet.no

Spørsmål kan også rettes per tlf 40 00 24 25. Eventuelt forfall må meldes snarest mulig og senest to uker før kursstart.

JURIST
FORBUNDET

Nytt om navn

Ansettelses og utnevnelser

Ali Amini, Politiadvokat 1., Oslo politidistrikt-ENS

Andreas Hjortland, Leder anskaffelser, Hafslund Eco Vannkraft AS

Anita Stangeland Holen, Advokat, Advokatfirmaet Thommessen AS, Stavanger

Ann Kristin Roheim, Stabsdirektør, Politiets sikkerhetstjeneste (PST)

Anna Charlotte Amdal-Neumayer, Juridisk seniorrådgiver, Stortinget, EOS-utvalget

Anne Horn, Lagdommer, Gulating lagmannsrett – Annen funksjon

Anne Katrine Kjellman, Seniorrådgiver/Forvaltningsjurist, Troms politidistrikt

Are Høidal, Seniorrådgiver, Kriminalomsorgen Region Øst – Regionskontor

Aud Randi Brattbakk, Spesialrådgiver/jurist, SpareBank 1 SMN

Bettina Evelyn Kristiansen, Jurist/Seniorrådgiver, Statsforvalteren i Vestfold og Telemark – Tønsberg

Bibiana Ness, Seniorrådgiver, Pasient- og brukerombudet i Innlandet

Bjørn Henrik Hellandsjø, Kontraktsansvarlig, Nye Veier AS

Brita Helleland, Grunnerverver/rådgiver, Vestland fylkeskommune – Avdeling for infrastruktur og veg

Carl Johan Løken, Politiadvokat 2, Økokrim

Daniel Lyngseth Fenstad, Byrådssekretær for helse, Oslo kommune – Byrådsavdeling for helse, eldre og innbyggertjenester

Danielle Asmundsen, Advokatfullmektig, Ernst & Young Advokatfirma AS, Stavanger

Ellen Anthea Gooderham, Leading investigator misconduct, Equinor ASA – Avd Kontor Bergen

Emil Nyheim, Rådgiver, Borg Forvaltning AS

Emil Rakoczy, Administrerende direktør, Datakvalitet AS

Erik Anton Forssten, Advokat, Visma Enterprise AS

Erik Christian Furu, Seniorrådgiver/Koordinator Europarådet, Utenriksdepartementet

Espen Hovemoen Bøe, Jurist, Advokatfirmaet Nova DA

Espen Skjerven, Advokat, Advokathuset Sandefjord ANS

Eva Haugen Øye, Advokatfullmektig MNA, Advokatfirmaet Lundberg & Langva AS

Eva Julie Johanne Næsheim, Universitetslektor, Universitetet i Stavanger

Fredric Holen Bjørdal, Senioradvokat, Kvale Advokatfirma DA, Avd Ålesund

Frøydis Patursson, Advokat, Advokatfirmaet Salomon Johansen AS

Gard-Håvard Sem-Onarheim, Tingrettsdommer, Hordaland tingrett, rettssted Bergen

Gunnhild Haugen, Fagsjef, Oslo kommune – Byrådsavdeling for arbeid, integrering og sosiale tjenester

Guro Fiskvik Åsbø, Senior Associate, Advokatfirmaet Thommessen AS, Oslo

Gustav Haver, Advokat, Advokatfirmaet Larsen & CO Kontordrift AS

Hanne Linaker, Advokat, Advokatfirma Eurojuris Nord AS, Harstad

Hanne Martinussen, Tvisteløser, Husleietvistutvalget – Bergen

Helene Grov, Advokat, HELP Forsikring AS

Helge Mykland, Underwriter/Attorney at law, Zurich Insurance plc, Norway Branch

Hilde Annette Gamkinn, Advokat, KPMG Law Advokatfirma AS – Oslo

Hildegard Wilsgård, Advokat, Advokatfirma Wilsgård AS

Haakon Aakre, Spesialrådgiver, Stortinget – Konstitusjonell avdeling

Ida Pollan Thowsen, Advokat, Advokatfirma Pollan Thowsen AS

Ida Tangen Høisveen, Advokatfullmektig, Advokatfirmaet Wiersholm AS, Oslo

Ina Birgitte Solberg, Jurist, Bergen kommune – Etat for bygg og eiendom

Inger Johanne Demetriades Heggdal, Advokat, Advokatfirmaet Molteberg Nilsen AS

Ingrid Knudsen, Konstituert juridisk kyndig rettsmedlem, Trygderetten

Jan Henrik Danielsen, Juridisk rådgiver, OFA IKS – Interkommunalt selskap

Jannicke Ane Søråas Sem-Onarheim, Juridisk sjef, Bono Bolig AS

Jarl-Helmer Svanberg, Kommunaldirektør, Askøy kommune

John Terje Larsen, Advokat, Advokatfirma DLA Piper Norway DA

Julian Langslet Fongen, Utkontrakteringsansvarlig, Sparebank 1 Utvikling DA

Karin Skedsmo Danevad, Tingrettsdommer, Søndre Østfold tingrett, rettsted Halden

Karl Erik Bernt, Special Counsel, Sands Advokatfirma DA, Bergen

Karoline Nilsson Hollund, Advokat/partner, TYR Advokatfirma AS

Kenneth Høgevold, Advokat/partner, Advokatfirmaet Hjort AS

Khuncha Hafid, Advokat, Finansklagenemnda

Kristin Frotvedt, Seniorrådgiver, Fiskeridirektoratet – Tilsyns- og kontrolldivisjonen – Bergen – Hovedkontor

Kristina Jørgensen, Advokat, Advokatene Christian Wiig & Co AS

Kristine Pind, Advokatfullmektig, BDO Advokater AS – Moss

Laila Falck, Advokat, Advokatfirmaet Rekve, Pleym & Co da

Lene Brandt Knutsen, Seniorrådgiver
arbeidsrett, Politidirektoratet (POD)
Line Skeie, Advokatfullmektig, Bergen Familie
Advokat AS

Lone Lysholm, Anskaffelsesrådgiver, Rana
kommune

Margrete Arnesen, Lege, Helse Nord
– Finnmarkssykehuset HF, Kirkenes

Mari Nordmo Loose, Politidadvokat, Agder
politidistrikt

Marie Blix, Politidadvokat, Oslo politidistrikt
– ENØ – Enhet Øst

Marielle Hagenen, Seniorrådgiver, Arbeids-
og inkluderingsdepartementet (AID)

Marit Kohmann, Seniorrådgiver, Bufdir
– Avdeling for arbeidsrett

Marit Westvig, Senioradvokat, Ruter AS

Martine Refsland Kaspersen, Seniorrådgiver,
Sivilombudet

Mona Dorteia Ransedokken, Fagdirektør,
Justis- og beredskapsdepartementet,
Politidivdelingen

Niels Endre Espeland, Seniorrådgiver, Olje- og
energidepartementet

Oda Hognestad Hapnes, Advokat, KPMG Law
Advokatfirma AS – Stavanger

Robert Jensen, Lagdommer, Agder
lagmannsrett

Saffa Malik, Rådgiver, Utlendingsnemnda
(UNE)

Sarah-Helmine Stokke, Advokat, Rede
Advokater AS

Silje B. F. Katralen, Seniorrådgiver/Jurist, Øst
politidistrikt – Ski politistasjon – Felles
enhet for utlending og forvaltning

Siri Andersen-Gott, Advokat/Teamleder,
Sedgwick Norway AS

Steinar Andersen, Advokat/partner, Vaar
Advokat AS

Sunniva Parelus Folkvord, Compliance & Legal
Counsel, Beerenberg Services AS

Sverre Magnus Bergslid Salvesen,
Førsteamanuensis/PhD rettsvitenskap,
Universitetet i Oslo, Institutt for Privatrett

Therese Mørch, Advokat, Advokatfirmaet
Wiersholm AS, Oslo

Tone Marie Myklevoll, Kommunalsjef for
Samfunn, næring og miljø, Harstad
kommune

Tone Aaland Svartveit, Rådgiver, Justis- og
beredskapsdepartementet, Sivilavdelingen

Trude Helen Flåten, Politidadvokat, Oslo
politidistrikt, ENS

Unni Kathe Ottersland, EMEA Privacy Director,
Abbott Norge AS

Viktor Albert Myrvold Wikstrøm, Advokat,
Codex Advokat Oslo AS

Yasmin Hildrum, Advokat, Ernst & Young
Advokatfirma AS, Oslo

Nye medlemmer

Gitana Røyset, Claims Executive, Gard AS

Monica Nielsen Øen, Juridisk seniorrådgiver IT,
Universitetet i Bergen,
Sentraladministrasjonen

Per Øyvind Valland, Politidadvokat, Vest
politidistrikt – Bergen

Ranjitsinh Mahida, Juridisk direktør, Kahoot!
ASA

Sonja Jakobsen, Seniorrådgiver,
Sjofartsdirektoratet

Nye student medlemmer

Ahmed Mohamud Abdi, Universitetet i
Stavanger

Andrea Kvamsdahl, Universitetet i Agder

Andreas Holm Bakke, Universitetet i Tromsø
– Norges Arktiske Universitet

Anna Årsvold, Universitetet i Bergen

Benjamin Leknes-Antonsen, Universitetet i
Tromsø – Norges Arktiske Universitet

Daniel Leonardo Paez Duestad, Universitetet i
Tromsø – Norges Arktiske Universitet

Eliida Othelie Ratvik Tennøy, Universitetet i
Oslo

Elise Rykke Berstad, Universitetet i Bergen

Emilie Gundersen, Universitetet i Agder

Emilie Sørmo Svendsen, Universitetet i Oslo

Hanna Olea Murvold, Høgskolen i Innlandet
– Lillehammer

Hedda Udjus Pedersen, Handelshøyskolen BI
– Campus Oslo

Helena Sollied Allemano, Universitetet i Tromsø
– Norges Arktiske Universitet

Helene Elise Strøm, Universitetet i Tromsø
– Norges Arktiske Universitet

Helene Eng Gullbekk, Universitetet i Oslo

Helle Amundsen, Universitetet i Tromsø
– Norges Arktiske Universitet

Henrik Rekk Christensen, Universitetet i Oslo

Håvar Andreassen, Universitetet i Stavanger

Ina Desiré Haukland, Universitetet i Oslo

Ingrid Bergmann Larssen, Universitetet i
Tromsø – Norges Arktiske Universitet

Ingrid Elise Nilsen Aasberg, Universitetet i
Tromsø – Norges Arktiske Universitet

Jakob Botn, Universitetet i Tromsø – Norges
Arktiske Universitet

Jared Laurence Tanyag Nazareno, Universitetet
i Stavanger

Joakim Schreuder, Universitetet i Bergen

Julie Rabben, Universitetet i Tromsø – Norges
Arktiske Universitet

Julie Sikkeland, Universitetet i Oslo

Karina Christina Los, Universitetet i Oslo

Kim-Ayla Hoff, Universitetet i Tromsø – Norges
Arktiske Universitet

Laura Dabic, Universitetet i Tromsø – Norges
Arktiske Universitet

Magnus Dobloug Løvsletten, Universitetet i
Oslo

Maren Engerdahl, Universitetet i Tromsø
– Norges Arktiske Universitet

Marie Victoria Alm Limdboe, Universitetet i
Agder

Marte Kvitvik Eckle, Universitetet i Bergen

Mille Røsting Mathisen, Universitetet i Tromsø
– Norges Arktiske Universitet

Mona Lajili, Universitetet i Oslo

Oliver Stavik, Universitetet i Oslo

Olivia Høst, Universitetet i Bergen

Petter Birkeland Engebretsen, Universitetet i
Bergen

Ronja Løtveit Berntsen, Universitetet i Tromsø
– Norges Arktiske Universitet

Sanna Rana, Universitetet i Stavanger

Sarah Berntsen Holte, Universitetet i Agder

Selma Usken Remman, Høgskolen i Innlandet
– Lillehammer

Sofie Næss Holmgren, Universitetet i Tromsø
– Norges Arktiske Universitet

Sunniva Solhaug Rognan, Universitetet i
Tromsø – Norges Arktiske Universitet

Sverre Tostensen, Universitetet i Stavanger

Tuva Fredheim, Universitetet i Tromsø – Norges
Arktiske Universitet

Victor Diseth, Høgskolen i Innlandet
– Lillehammer

Victoria Wedvik, Høgskolen i Innlandet
– Lillehammer

Foto: iStock.com/izusek

Skulle du hatt høyere lønn?

Fortell oss hva du tjener og vi gir deg svaret.

8. januar sender vi deg årets viktigste
undersøkelse på e-post!

JURIST
FORBUNDET

Hovedstyret

President

Sverre Bromander

sverre.bromander@juristforbundet.no

Visepresident

Benedicte Gram-Knutsen

benedicte.gram-knutsen@bergen.kommune.no

Styremedlemmer valgt av Landsmøtet

Ina Annett Grunnvåg

ina.a.grunnvaag@gmail.com

Jon Ole Bjørklund Whist

jon@farmaceutene.no

Nasjida Noorestany (møtende varamedlem)

nasjida.noorestany@juristforbundet.no

Styremedlemmer valgt av seksjonene

Rannveig Sørskaar (Juristforbundet – Stat)

rannveig.sorskaar@ldo.no

Kay André Brudvik Haugen (Juristforbundet – Kommune)

kay.haugen@bergen.kommune.no

Kirsten Aase Bleskestad (Juristforbundet – Dommerforeningen)

kirsten.bleskestad@domstol.no

Johannes Ørn Thorsteinsson (Juristforbundet – Student)

johannes.thorsteinsson@juristforbundet.no

Anders Schrøder Amundsen (Juristforbundet – Privat)

a.s.amundsen@outlook.com

Ansattes representant

Erik graff

eg@juristforbundet.no

Generalsekretær

Magne Skram Hegerberg

msh@juristforbundet.no

Medlemsguide

Har du flyttet eller byttet jobb?

juristforbundet.no/minside

medlem@juristforbundet.no | 40 00 24 25

Forsikring – medlemstilbud

Juristforbundet Forsikring

juristforbundet.no/forsikring

forsikring@juristforbundetforsikring.no | 23 11 33 11

Bank – medlemstilbud

Handelsbanken

handelsbanken.no/juristforbundet

Finn ditt nærmeste bankkontor for kontaktinformasjon

Juristforbundets advokatkontor

juristforbundet.no/advokatkontoret

advokat@juristforbundet.no | 40 00 24 25

Lønnsstatistikk/lønnskalkulator

juristforbundet.no/lonnskalkulator

Juristen

juristen.no

Redaksjonen:

redaksjonen@juristen.no | 482 48 352

Annonser:

randi@storybold.no | 995 20 500

Jobbmarkedet

juristen.no/stilling

Juristenes Utdanningscenter

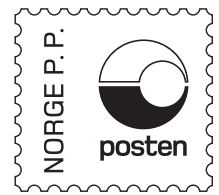
jus.no | 40 00 26 62

Juristforbundet | 40 00 24 25 | www.juristforbundet.no | post@juristforbundet.no

Kristian Augusts gate 9, 0164 Oslo

**JURIST
FORBUNDET**

Returadresse:
Juristforbundet
Kristian Augusts gt 9
0164 Oslo

Sjekk våre nettsider www.juristen.no

Enten du foretrekker mobil, nettbrett eller desktop

- siste nytt
- stillingsannonser
- debatt
- fagstoff

Tips oss på redaksjonen@juristen.no